

Sala R

Gab.

Est.

Tab. 21

N.º 9

R
21
9

PRAELECTIONVM,

SIVE ENARRATIONVM ADMIRABILIS
DIVINI VERBI INCARNATIONIS.

LIBRI SEX.

In quibus omnia, quæ ab scholasticis authoribus de hoc abditissimo mysterio subtilius, tertio sententiarum libro, differuntur, accuratissime tractantur, & lucidissime explicantur,

Authore fratre Francisco à Christo Eremita, Lusitano, Sacrae Theologiae Doctore, eiusdemque publico, in clarissima Conimbricensi academia, professore.

Rerum & verborum memorabiliū index.

Coimbræ Real de v. Jauib

CVM PRIVILEGIO.

Conimbricæ ex officina Ioannis Aluares Typographi Regij.

M.D.LXIII.

PRÆLECTIONUM
SIVE ENARRATIONUM
LIS DIVINIS
NATIONIS

Expendi quæ hisce Prælectionum, siue enarrationum admirabilis diuini Verbi incarnationis, libris, continentur omnia, & nihil in ipsis inueni, quod pias aures possit offendere, sed dignissimum opus esse iudicavi, quod in publicum ad communem Christianæ Reipub. utilitatem, prodiret.

M. frater Emanuel Daueiga, inquisitor,

Frater Ludouicus à Montoya, vicarius Generalis Augustiniane familie, huius provincie Lusitaniae, Reuerendo Magistro. F. Francisco à Christo, eiusdem ordinis, & voti. S. in domino.

Significasti nobis, edidisse te quedam commentaria de Verbi incarnati Mysterio, pro gloria filij hominis, & filij Dei, Domini nostri IESU Christi, quæ res multis nobis nominibus placuit, ac pijs omnibus, & doctis, eam credimus placituram. Quocirca si habeto, summe nobis futurum voluptati, tuas in re tanti momenti lucubrationes typis mandatas videre, sicut iam alias vidimus, quæ nobis fuerunt magnopere probate (ea est tua in Theologicis, ac diuinis rebus sapientia, & in humanioribus literis eruditio non vulgaris) & plures quoti die, multum Ecclesie Dei, & nostræ Augustinæ familie profuturas, expectamus. Optarim ego, commentationes tuas omnes in lucem prodire, id quod ut facias hortor, & obsecro. Feceris enim rem & nobis gratissimam, & omnibus utilissimam. Vale in domino. In cõuētū nostro olyssipponēsi, 1 diebus Maijs. 1564.

SERENISSIMO PRINCIPI HENRRICO,
Portugalliaë Infanti, ac S. R. E. Cardinali amplissimo
Frater Franciscus à Christo, S. D.

Vm docendarũ artium earum, quas liberales
vocãt, munere, & labore perfunctus, ad sacra-
rum literarũ studium me cõtuliffem, Henrri-
ce Princeps maxime: ac iussu, & hortatu Pa-
trum vitæ nostræ moderatorũ, Sacram The-
ologiã tradere, & enarrare cœpissẽ iis, quos diuinis literis in-
stituendos suscepẽ, eam Theologiæ partẽ, quã interpreta-
rer potissimũ delegi, quæ de Verbo incarnato est, cum quod
hæc de Verbo incarnato quæstio vniuersa, rerũ magnitudine,
splẽdore, & grauitate cæteris omnibus Theologicis quæsti-
onibus antecelleret, tum quod nostrã, in ea re tanta explicã-
da, operã auditores nostri magnopere requirerẽt. Ad expli-
cationẽ igitur tanti: tamq; abditũ mysterij ingressus, Diuũq;
Thomani Aquinatẽ) Theologorũ, citra inuidiam, princi-
pem) ducẽ, ac præceptorẽ secutus, eo tota animi contentione
incubui, vt collectis hinc inde, & expositis patrũ sententiis, re-
conditũ mysterium, sin minus patefacere, certe quam posse
accurate, & dilucide explanarem. Quocirca explanationes
nostras, & quottidianas prælectiones literis mandatas, sex li-
bris inclusimus, quibus ea complexi sumus omnia, quæ par-
tim à viris doctissimis, qui ad nostram vsq; memoriã res diui-
nas ac Theologicas tractauerũt, tertio sententiarũ libro, es-
sent tradita, & literarũ monumentis consignata, partim à no-
bis, summo labore, & diuturna animi cõmentatione, exco-
gitata, reperta, & inuenta. Verum cum enarrationes nostræ
illæ multorũ manibus tererẽtur: & à quamplurimis expete-

rentur, visum est mihi esse faciendum, eas vt in lucē ederē, vt
ad multos cōmentationū nostrarum qualiūcunq; & vigilia-
rum vtilitas perueniret. Has porro nostras prælectiones tibi
Princeps serenissime dicandas duxi, in eamq; me sententiā, &
voluntatē multæ, eaq; iustissimæ causæ impulerūt. Principio
multum authoritatis, splēdoris: & ornamenti, meæ huic com-
mentationi accessurū putavi, si publice in tuo nomine appa-
reret, cum quia Princeps sis, Regio satū editus, tum quia sum-
ma apud nostros, vt qui clauū regni teneas, authoritate vale-
as. Deinde nulli alteri, sacras diuinarū rerum cōmētationes
deberi putavi, nisi sacro Principi & Pontifici, diuinarū rerum,
& literarū, atq; adeo vniuersæ Christianæ religionis tuendæ,
& amplificandæ studiosissimo. Accessit, quia cū me olim ado-
lescētē in familiā tuam humanissime asciueris, & omnibus
bonis literis instituēdum curaueris, æquissimū esse iudicavi,
vt quem primum seueriorū literarum protulisses fructum,
tuæ Celsitudini cōsecrarē, ac veluti acceptū referrem. Postre-
mo singularem meam in tuam Celsitudinem obseruantiam,
quam testatā semper esse volui, hoc maxime officij genere
declaratam, ac testificatā omnibus iri existimaui. Accipe igi-
tur Princeps sacratissime literariū hoc Francisci tui munus,
quem eundem cupiditate, eius generis multa cōmentandi, &
scribendi incenderis, si hoc quicquid est, quod tibi dicauit, &
humaniter amplexatus fueris, & disertissimo tuo iudicio cō-
probaueris. Vale, Conimbricæ. xij. Kalendas Decembris.
M. D. LXIII.

Autho.

Niuersa Christiana Theologia duobus potissimū capitibus
 continetur, quorū prius in Dei summi, ac præpotentis agniti-
 one, posterius uero in beate uita, quæ est extremū rerum om-
 nium expetendarū, cognitione positū est. Porro Dei cognitio
 tum demū perfecta comparatur, cū non solū id quod est cog-
 noscitur, uerum etiā quæ est rerum omniū effector, et finis
 ipsarū, creaturæ præsertim eius, quæ mētis, cōsiliij, et rationis est particeps. Poste-
 rioris itidē caput tractatio bipartita est, cōtinet siquidē cum finis ipsius extremi,
 tum rerum, ad finē illum assequendū accomodatarū, explicationē. Neq̄ enim sa-
 tis est, ut finē cognitū, ac perspectū habeas, nisi illa etiā noueris, quibus peruenire
 ad illum finē possis. Hæc duo summa Christianæ Theologiæ capita, doctissimus
 Magister quatuor collectaneorū libris, cum persecutus est accuratissime, tum di-
 sertissime explicauit. Namq̄ primo libro, qui uulgo primus sententiarū dicitur,
 de Deo Optimo, et Max. de diuina. s. Essentia, deq̄ iis, quæ illi sunt attributa,
 deq̄ sacrosancta, et ineffabili triade Personarū, summo ingenio, et eruditione
 disputauit. Deinde secundo libro ea exposuit, quæ ad emanationē creaturarum à
 Deo pertinerēt, triple xq̄ nobis creaturæ genus proposuit, unū quod omnino corpo-
 ris et materie expers est, quod genus nostri Angelū, philosophi uero substantiā à
 materia seiunctā appellāt. Alterū quod omnino corporis est particeps, ut cælū,
 elemētū, tertiu inter hæc interiectū, ut hominē, qui ipse partī corporatus est, par-
 tim uero corporis expers, quæ uidelicet est animi particeps. Animus siquidem
 hominis substātia quedā est expers materie, immortalis, et impatibilis, quæ Deus
 in corpore, ceu in domicilio, admirabili ratione, et artificio collocauit, dixerim ue-
 rius, tanquā in carcere inclusit. Reliquis uero duobus libris, tertio uidelicet et
 quarto, ea cōplexus est, quæ ualēt ad beatā uitā cōsequendā. Duo aut sunt, quæ
 hominē ad beatā uitā perducūt, cultus animi, et Christi meritū. Animus uir-
 tutibus excolitur, Christi uero domini nostri merito, aditus uiris sanctis patet in
 cælū. I senim noscū de seruitute demonis, sanguinis sui effusione, redemit. tū aditū
 nobis ad cælestia regna patefecit. Quocirca illud est a Petro, apostolorū prīcipe, gra-
 uissime dictū, nō est aliud nomen datū hominibus, in quo nos oporteat saluos fieri.
 De Christo igitur hominū saluatore, uniuersa hæc nostra institutio, et disputatio
 suscip: a est, cuius certe institutionis latissime patet utilitas. Etenim mysterij eius,
 quo Verbi incarnati arcanū cōtinetur, explicationē cōmētatione, et lectione illu-
 minamur, et incēdimur. Præstat enī nobis hæc lectio, et institutio, diuinæ ingenus
 hominū charitatis, miæ et sapiētiae incōprehēbilis cognitionē. Ac diuina quidē
 charitas, hoc nobis est argumēto declarata, quia nobis filiū suū unigenitum de-
 derit.

A. 4.

Ioan. 3.

derit, à quo, & à misera peccati seruitute, quā oppressi tenebamur, in libertatem vindicaremur, & ad omne munus officij, sanctissimis preceptis instrueremur. Hic est illud à Christo Opt. et Max. Ioā. 3. dictū, sic Deus dilexit mundū: ut filiū suū unigenitū daret, ut oīs qui credit in illū nō pereat, sed habeat vitā eternā. Diuina veromīe signū illud fuit quā euidentissimū, quia cū homo è diuina gratia (qua summa apud Deū valuit) per caco demonis inuidiā excidisset: oībus q̄ et gratia, & natura ornāmētis spoliatus, in summā calamitatē, & miserā incidisset, ut cui nō tēporaria modo, verū etiā eterna mors foret subcūda, nō est passus clemētissimus, & cōditor hominis sapiētissimus Deus, hominē quē ex nihilo p̄creauerat, quē tot dotibus exornauerat, quē deniq̄ fruēdo euo sempiterno destinauerat, interire, omniq̄ spe vitæ immortalis destitui, sed prolapsō, ac misere in luto iacētī,

Rhom. 5.

manū porrexit, ipsumq̄ in veterē dignitatis gradū restituit. Quæ nā potuerūt illustriora dari diuina in genus hominū charitatis, & mīe signa? Cōmendat autem Deus charitatē suā in nobis, quia cū inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est. Diuina vero sapiētia, hac Verbi Dei cū humana natura cōiunctione, ob id maxime eluxit, quia via, & ratio sit diuinitus excogitata, qua homo qui interierat, hominis quoq̄ interuētū, vitæ restitueretur: & infestissimus humani generis hostis, qui hominē, nō tā viribus, quā astu, & dolo prostrauerat, ab homine ille rursus, nō viribus, & armis, sed sapiētia, & consilio, & quod admirabilius est, imbecillitate vinceretur. Hæc docēt nostri hī prælectionū libri, simulq̄ in cōprehensibile illā, et inexplicabile Verbi incarnati unionē, quæq̄ illi sunt adiuncta, quæue illius cōsequētia, cōsentance fidei nostræ decretis, & sanctorū patrum sentētiis, exponit. Quo efficitur ut huius nostræ institutionis utilitas pateat quā latissime, ut quæ hominē omni errore liberet, & catholice veritatis clarissimo lumine afficiat, ac postremo Christi amore, & studio admirabiliter incēdat. Nihil est enim quod nos vehemētius accēdat, ac totos, ad Deū diligendū rapiat, quā sacratissimæ huius unionis cōmentatio intētissima, & explicatio diligentissima. Quos fructus spero omnes sacræ Theologie studiosos, ex huius libri lectione (si modo animi castimoniam, modestiā, & humilitatē attulerint) esse percepturos. Diuina enī sapiētia, ut est sacris literis proditū, castis, & summissis, nō impuris, & ad superbiā elatis animis illabitur. Tribuitur autē hæc vniuersa de Verbi incarnato institutio in sex libros, quibus oīa cōplexisum, quæ ad explicationē sacratissimæ huius, et admirabilis unionis attinerēt, id quod tibi pie & Christiane lector sequēs quæstionū index indicabit, & ante oculos subiciet. Fraere igitur pie, ac diuinarū rerū studioso lector, hoc nostro labore, ac patriluminū ascribitō (à quo est omne datū op̄imū, & donū perfectū siquid aut à nobis recte, et ad normā catholice veritatis, quā nobiscū lucē proposuimus, dictū, aut tibi dēretā, tāq̄ recōditā, nostrā opera fieri cognitū, atq̄ comperitū.

Sap. 1.

p. 05A

Iacob. 1.

Index

INDEX QVÆSTIONVM, QVÆ SINGVLIS

libris tractantur.

Primo prælectionum libro, quo de iis agitur quæ sunt huic sacratissime vni-
oni præposita, ac quasi præambula, sequentes quæstiones explicantur.

Nne incarnatio fuerit possibilis?

Vtrū uniuersa dominicæ incarnationis causa posita sit in de-
lezione peccati?

Vtrum decuerit, diuinum Verbum humanam carnem assu-
mere?

Vtrum fuerit necessarium Deum incarnari?

Vtrum purus homo potuerit pro peccato, ad equalitatem Deo satisfacere?

Vtrum Christus ad equalitatem Deo patri pro peccatis hominum satisfecerit?

Vtrum uniuersa humane satisfactionis efficacia posita sit in satisfactione
Christi?

Vtrum decuerit genus hominum satisfactione reparare?

Vtrum Christus delecturus potius uenerit peccatū originale, quam actuale?

Vtrum Christus optissimo tempore in mundum uenerit?

SECUNDO prælectionum libro, quo de ipsa unione secundum se disse-
ritur, hæ quæstiones tractantur.

Vtrum unio Verbi & humane nature assumpta effecta sit in natura?

Vtrum diuina natura uniatur humane ceu actus, & forma?

Vtrum in Christo sit unitas persone?

Vtrū si illa sit illa consequentia, non est facta unio in natura, igitur in persona?

Vtrum duarum naturarum in Verbo Dei coniunctio, aliquam eidem compo-
sitionem attulerit?

Vtrum Christus ex duabus naturis subsistat?

Vtrum illa unio sit substantialis, aut accidentaria?

Vtrum in rebus creatis reperiatur unio, cui hæc qua de agitur sit similis?

Vtrum hæc unio sit aliquid relatum? utrumue sit in relatis?

Vtrum relatio unionis sit relatio equiparantie?

Vtrum differat unio ab assumptione?

Quod nom sit unionis in mediatum extremum?

Vtrum hæc unio fuerit per gratiam effecta?

Vtrum unio hypostatica sit maior, quam unio per amorem?

Vtrum unio incarnationis cadat sub meritum?

Vtrum gratia unionis fuerit homini Christo naturalis?

- Vtrum unio incarnationis sit aliquid creatum?*
- Vtrum unio incarnationis sit omnium unionum maximā?*
- TER TIO libro, quo de persona assumente, deque natura assumpta, & ordine assumptionis agitur: hæc quæstionis tractantur.
- Vtrum natura primo conueniat assumere, an personæ?*
- Vtrum abstracta personalitate per intellectum, natura possit assumere?*
- Vtrum tres personæ possint assumere eandem numero naturam?*
- Vtrum una diuina personæ possit assumere multas naturas?*
- Vtrum suppositum creatum possit multas naturas sustentare?*
- Vtrum sola humana natura fuerit assumptibilis?*
- Vtrum diuinum uerbum hominis personam assumpsit?*
- Vtrum suppositum & natura distinguantur?*
- Vtrum natura existens in persona Verbi habeat ad propriam personalitatem inclinationem?*
- Vtrum assumpta natura sit ab omnibus indiuiduis abiuncta?*
- Vtrum humana natura fuerit in omnibus indiuiduis assumpta?*
- Vtrum diuinum uerbum naturam assumpsit ex omnibus suis partibus constantem?*
- Vtrum Christi sanguini fuerit diuinitas hypostatice unita?*
- Anne ordine quodam facta sit assumptio?*
- Q V A R T O libro, quo de coassumptis agitur, hæc quæstiones explicantur.
- Vtrum in Christo fuerint gratia, donæ, & virtutes?*
- Vtrum gratia Christi fuerit plenissima?*
- Vtrum gratia Christi capitalis distinguatur à gratia habituali eiusdem?*
- Vtrum in Christo præter increatam scientiam, fuerit ne creata aliqua scientia?*
- Vtrum in Christo fuerit scientia acquisita?*
- Vtrum in Christo fuerit scientia infusa?*
- Vtrum in Christo fuerit scientia beata?*
- Vtrum animam Christi fuerit omnipotens?*
- Vtrum Christus naturalis humane nature imbecillitates suscepit?*
- Verum Christus animi imbecillitates suscepit?*
- Vtrum si à iudeis Christus non fuisset occisus, necessitate nature mortem obisset?*
- Vtrum in Christo fuerit ignorantia?*
- Vtrum in Christo fuerit, aut esse potuerit peccatum?*
- Anne Christus simpliciter fuerit uiator, an comprehensor?*
- Q V I N T V S Prælectionum liber explicationem continet eorum, quæ admirabilem hæc unionem sunt consecuta, quo eodem hæc quæstiones tractantur.

- Vera ne sint, & essentialia he propositiones, Deus est homo, & Homo est Deus?*
Vera ne sint he propositiones, Deus factus est homo, & Homo factus est Deus?
Vtrum Christus inceperit esse?
Vtrum in Christo fiat idiomatum cōmunicatio?
Vtrum Christus vnus sit, vel duo?
Vtrum in Christo sint duo esse, an vnum esse?
Vtrum in Christo fuerit repugnantia voluntatum?
Vtrum Christus potuerit mereri?
Vtrum Christus fuerit seruus Dei?
Vtrum Christi precatio semper fuerit exaudita?
Vtrum Christus fuerit sacerdos?
Vtrum Christus à patre Deo fuerit predestinatus?
Vtrum humana Christi natura sit patrie cultu prosequenda?
Vtrum sanctissime matri Christi sit honor patrie tribuendus?

SEXTVS Prælectio nū liber ea cōplectitur, quæ ad virginē Dei genitricem pertinent, & quinque insignium quæstionum explicatione absoluitur. Sunt autem hæ, quæ sequuntur.

- Vtrum virgo Dei Verbimater fuerit ab omni peccati labe preseruata. Hæc quæstio explicationē continet puritatis, & impeccabilitatis ipsius virginis.*
Vtrum verum intercesserit inter Iosephū, & beatā virginem matrimonium?
Vtrū beata virgo actiue aliquid egerit in conceptu, et generatione diuinæ proli?
Vtrum beata virgo, vera & naturalis fuerit mater Dei?
Vtrum beata virgo ad Dauidem interuentu Solomonis, referat originem. & ibi de genealogia saluatoris, & de regno Christi.

Has omnes quæstiones, Deo iuuante, & illuminante tractaturus, illud premonitum, ac predictū esse volo, nō esse mei instituti quippiā dicere, aut affirmare, quod sacrosanctæ fidei Christianæ decretis, almæ matris ecclesie sanctionibus repugnet. Quocirca si aliquid huiusmodi in hisse prælectionū mearū libris, vel in quocunq; alio à me edito, vel edendo, deprehensum fuerit, id prō non dicto haberi volo: illudque ipsum & quicquid aut dixero, aut scripsero, sacrosanctæ matris ecclesie correctioni subicio.

RERVM INSIGNIVM, ET MEMORABILIVM INDEX.

Abstractum numerositate forme, concretum vero numerositate suppositi numeratur, libro quinto q. 6. fol. 158. pagina. 2.

Accidentario convenire quid dicatur. lib. 1. q. 2. fo. 2. pagin. 1. Item lib. 2. q. 8. fol. 38. pag. 1.

Actio hominis nulla est satisfactoria de lege, nisi coniuncta merito passionis Christi, lib. 1. q. 7. fol. 15. pag. 1. 2.

Actio humana est a supposito incarnato, non solum ut a causa prima mouente, sed etiam ut a principio proximo actionis elicitiuo, lib. 4. q. 13. fol. 139. pag. 2.

Actio Mariæ virginis in bono confirmatæ, erat meritoria, lib. 6. q. 1. fol. 186. pag. 2.

Ad terminandam naturæ creatæ hypostaticam dependentiam, requiritur assumptis independentia, & subsistentia, lib. 3. q. 5. fol. 73. pag. 1. Item q. 6. fol. 73. pag. 2.

Adoratio latræ ane humanæ Christi naturæ, imagini ipsius, & cruci, ac cæteris omnibus ad Christum attinentibus debeat, lib. 5. q. 13. fol. 177. per totum.

Adoratio latræ an sit virgini matri ipsius Christi tribuenda, lib. 5. q. 14. fol. 181.

Amoris unio cum Deo, unione hypostatica est simpliciter inferior, lib. 2. q. 15. fol. 50. pag. 1. 2.

Angelica natura, an nefuerit a Verbo Dei assumptibilis, lib. 3. q. 6. fol. 74. pag. 2.

Anima Christi an potuerit intelligere formaliter actu intelligendi increato, lib. 4. q. 4. fol. 114. pag. 1. 2.

Anima beata res creatas cernit in Verbo, lib. 4. q. 7. fol. 113. pag. 2. Item fol. 114.

Anima Christi infinita cernit in Verbo, lib. 4. q. 7. fol. 124. 125. 126. 127. 128.

Anima Christi simul, & unico intuitu cernit in Verbo, quæcunq; cernit, lib. 4. q. 7. fol. 126.

Anima Christi non cognoscit in Verbo omnia, quæ Verbum ipsum cognoscit, ibidem.

Anima Christi distincte cernit omnia in Verbo, ibidem.

Anima Christi non fuit omnipotens per potentiam sibi formaliter inhaerentem, lib. 4. q. 8. fo. 119.

Anima Christi an potuerit creare instrumentarie, ibidem fol. 131. pag. 1.

Anima Christi per nullam potentiam sibi formaliter inhaerentem, aut naturalem, aut supernaturalem miracula efficiebat, ibidem fol. 129. pag. 2.

Anima Christi quo pacto potentiam habuerit ad mutationes miraculosas, ibidem fol. 130.

Anima Christi vi naturæ non valuit ad immutationem proprii corporis, secus ut instrumentum Verbi, ibidem fol. 132. pag. 1. 2.

Anima Christi quicquid per se expletum esse voluit, vi naturæ potuit explere, secus id quod per alium voluit expleri, ibidem fol. 132. pag. 1.

Anima Christi quatenus beata potuit efficere, ne homo Christus moreretur, lib. 4. q. 10. folio. 134. pagin. 2.

Assumere effectiue, itemq; terminatiue, cui primo conueniat, personæ an naturæ, lib. 3. q. 1. fol. 57. pag. 1. 2.

Assumere terminatiue de facto quid requirat, & quid de possibili, lib. 3. q. 1. fol. 58. pag. 1. 2.

Assumere vnam naturam numero an possint tres diuinæ personæ, lib. 3. q. 3. fol. 64.

Assumere ne possit vna persona multas naturas, lib. 3. q. 4. fol. 69. pag. 2.

Assumptio qui differat ab unione, lib. 2. q. 12. fol. 46. pag. 1. 2.

Assumptionis, quod nam sit immediatum extremum, lib. 2. q. 13. fol. 47. pag. 1. 2.

Assumptio humanæ naturæ fuit diuinæ personæ Verbi conuenientior, quam personæ patris, aut Spiritus sancti, lib. 3. q. 2. fol. 63. pag. 2.

Assumpta natura non adæquat personam diuinam ad quam assumitur, adæquat tamen propriam personam, lib. 3. q. 3. fol. 67. pag. 1.

Assumptæ naturæ dependentiam suppositalem, quælibet diuina persona terminat totaliter sufficienter, non tamen totaliter adæquate, ibidem.

B

Bonum an sit diffusiuum sui, lib. 1. q. 3. fol. 8. pag. 2.

Boni vis & natura in eo posita est, ut se cum aliis communicet absolute, in quoq; tamen genere bonum se se diffundit accomodate ad suam naturam, ibidem.

Boni definitio explicatur, ibidem.

C

Caietani refutatio, ut qui videatur in diuinis ponere quaternitatem, adiungendo diuinis personis, hunc Deum, in quo potuit fieri unio in carnationis, lib. 2. q. 5. fol. 31. 32. pag. 1. 2.

Christi actio omnis & passio hypostaticæ, & quo ad valorem fuit infinitum quiddam, lib. 1. q. 6. fo. 14. pag. 2.

Christus venit deleturus hominum peccata, tempore comodissimo, lib. 1. q. 10. fol. 17. pag. 1. 2.

Christum esse hominem quid significet, lib. 2. q. 4. fol. 3. pag. 2.

Christus an assumpserit hominem, lib. 2. q. 4. fol. 130. pag. 2.

Christus est homo absolute, non relative, lib. 2. q. 10. fol. 42. pag. 2.

Christus

Christus habuit dona spiritus sancti, & virtutes, lib. 4. q. 1. fol. 99.

Christus habuit omnes virtutes, tam Theologicas, quam morales non quidem in effectu, sed in animi præparatione, ibidem, fol. 101.

Christus caput ecclesie, lib. 4. q. 3. fol. 108.

Christus qua homo est, quomodo influat in membra, & quomodo instrumentarie causet gratiam ibidem.

Christi actiones fuerunt nobis salutiferæ, non solum meritorie sed etiam efficienter, ibidem.

Christus caput omnium, non hominum solum, verum etiam Angelorum, ibidem, fol. 111. pag. 1.

Christus humanæ naturæ imbecillitates suscepit, non contraxit, lib. 4. q. 9. fol. 133. pag. 2.

Christus imbecillitates animi suscepit, quæ in ipso fuerunt propassiones quædam, lib. 4. q. 11. fol. 136. pag. 1.

Christus an ne inceperit esse, & vtrum sit creatura, lib. 5. q. 3. fol. 149. 153.

Christus non est duo, sed vnus, lib. 5. q. 5. fol. 155. pag. 1. 2.

Christus non est alius, & alius masculinæ, aut aliud & aliud neutraliter, lib. 5. q. 5. fol. 156. pag. 2.

Christus sacerdos, & de sacerdotio Christi, lib. 5. q. 10. fol. 171. pag. 2.

Christus rex, lib. 6. q. 5. fol. 213. 214.

Coactum nihil fuit in Christo, lib. 4. q. 10. fol. 135. pag. 1.

Communicatur Deus cum creatura, trifariam, naturaliter s. supernaturaliter, & hypostatice, lib. 1. q. 3. fol. 5. 6. pag. 2.

Communicatio idiomatum fit in mysterio incarnationis, lib. 5. q. 4. fol. 154.

Compositio quomodo fit attributa personæ diuinæ post incarnationem, lib. 2. q. 6. fol. 34. pag. 1. 2.

Conceptus diuini Verbi in utero virgineo partim naturalis, partim miraculosus fuit, simpliciter tamē supernaturalis, lib. 6. q. 3. fol. 206. pag. 1.

Corpus Christi verum fuit, elementare, & non celeste, lib. 3. q. 13. fol. 90. pag. 2.

Corporis Christi proxima, & immediata materia virgine subministrata, quæ nam fuerit, lib. 6. q. 3. fol. 199. pag. 2. Item fol. 100. 101.

Corpus, siue caro Christi non fuit in patribus secundum aliquid signatum, lib. 6. q. 3. fol. 198. pag. 1. 2.

Corpus, siue caro Christi in Adamo an fuerit peccato, obnoxia, lib. 6. q. 3. fol. 199. pag. 1.

Corpus Christi fuit in patribus secundum corpus, sicut substantiam, non secundum seminalem rationem, lib. 6. q. 3. fol. 199. pag. 1.

Corpus Christi momento temporis formatum est in utero virgineo, lib. 6. q. 3. fol. 102. pag. 2.

D

Decentissimum fuit, satisfactione Dei & hominis, genus hominum liberari, lib. 1. q. 8. fol. 17. pag. 1.

Desponsata esse decuit virginem, ex qua Christus nasceretur, lib. 6. q. 2. fol. 196. pag. 2.

Decuit vt Dei filius naturam, ex Adamo alioqui in se ipso, propagatam assumeret, lib. 3. q. 12. fol. 89.

Deus summo modo per incarnationem in se se creaturæ communicauit, lib. 1. q. 3. fol. 7. pag. 1. 2.

Deus, siue concretum diuinæ naturæ, formaliter significat diuinam ipsam naturam, personas vero ipsas, quadam conotatione, significat enim naturam Deitatis, interim connotando, quod sit in persona, lib. 2. q. 5. fol. 32. pag. 1.

Deum incarnari fuit decentissimum, & ipsius bonitati conuenientissimum, libro, 1. quæst. 3. fol. 7. 8. 9.

Deo conuenit quicquid ad rationem boni simpliciter pertinet, lib. 1. q. 3. fol. 9. pag. 2.

Deus, & hic Deus idem significant, modo tamen aliquo differunt, lib. 2. q. 3. fol. 32. pag. 2.

Deus est homo, perse, & essentialis propositio est, lib. 5. q. 1. fol. 143.

Deus factus est homo, vera propositio est, lib. 5. q. 2. fol. 144. per totum.

Deus acquirens esse humanum non est mutatus, lib. 5. q. 2. fol. 148.

Dependentia humanæ naturæ ad Verbum duplex, suppositalis vna, & relatiua altera, illius consequens, lib. 2. q. 10. fol. 42. pag. 1.

Diuina natura non est vnita humanæ naturæ, in esse formæ perficientis, & actuantis, lib. 2. q. 2. fol. 22. pag. 2.

Diuinum esse non potest sic communicari creaturæ, vt sit eius forma, & actus, ibidem, fol. 23.

Diuinæ naturæ indiuiduum non coincidit cum supposito, indiuiduum tamen naturæ creatæ coincidit, lib. 2. q. 5. fol. 31. pag. 2.

Diuina in natura duo duntaxat spectantur, suppositum, s. natura, nempe hæc deitas, lib. 2. q. 5. fol. 32. pag. 1.

Diuina natura non potest esse forma rei creatæ, tribuens illi esse, lib. 2. q. 2. fol. 21. pag. 2.

Dominus orbis Christus, lib. 6. q. 5. fol. 214. pag. 1.

Donum timoris quomodo habuerit Christus, lib. 4. q. 1. fol. 100. pag. 1. 2.

E

Eadem existentia existit suppositum, & natura, lib. 5. q. 6. fol. 158. pag. 2.

Errores varij de Christi voluntate, lib. 5. q. 7. fol. 160.

Essentiæ nomen nouum est apud Latinos, lib. 2. q. 4. fol. 26. pag. 2.

Essentia

INDEX.

Essentia quid, ibidem.

Esse essentiae in Christo multiplex reperitur, li. 5. q. 6. fol. 157. pag. 1.

Esse actualis existentiae in Christo duplex, diuinum. s. & humanum, ibidem.

Esse caput ecclesiae soli Christo conuenire, lib. 4. q. 3. fol. 113. pag. 1.

Esse intermino, quoad partem superiorem, duobus modis contingit, lib. 5. q. 8. fol. 166. pag. 2.

Eutychetis error, & eiusdem refutatio, lib. 2. q. 1. fol. 20. pag. 1. 2.

Existentia quid sit, lib. 5. q. 6. fol. 158. pag. 1.

Existentia non conuenit naturae nisi prout est in supposito, proprio vel alieno, ibidem.

F

Fides, & spes non fuerunt in Christo, lib. 4. q. 1. fo. 100. pa. 2.

Fieri in mysterio incarnationis, conuenit passiuae naturae humanae, terminatiue ipsi Verbo, lib. 5. q. 2. fol. 147. 148.

Fieri hominem duobus modis contingit, subiectiue. s. & terminatiue: ac posteriori modo filius Dei factus est homo, lib. 5. q. 2. fol. 147. pag. 1. 2.

Fieri hominem in mysterio incarnationis, est Verbum Dei esse humanum acquirere, deinde vero habitudinem humanae naturae ad se terminare, lib. 5. q. 2. fol. 147. pag. 1. 2.

Filius adoptiuus non est Christus, lib. 5. q. 12. fol. 174. pag. 1.

Filiatio in Christo vnica, & non duplex reperitur, lib. 6. q. 4. fol. 208.

Finis dominicae incarnationis, li. 1. q. 2. fo. 6. pa. 2.

Forma non potest esse actus alicuius, quin illud informet, & tertium quiddam cum ipso constituat, lib. 2. q. 3. fol. 23. 24. pag. 1. 2.

Forma intensibilis an possit intendi in infinitum, lib. 4. q. 2. per totum.

Formatio corporis Christi perfecta est in instanti, lib. 6. q. 3. fol. 202. pa. 1. 2. Item. fol. 203. pa. 1. 2.

Formatum est corpus Christi ex eadem materia, ex qua caeterorum hominum corpora formantur, lib. 6. q. 3. fol. 201. pag. 1.

G

Geneologia Christi, lib. 6. q. 5. fol. 211.

Gratia fuit in Christo, lib. 4. q. 1. fol. 99.

Gratiae omnia effecta fuerunt in Christo, ibidem.

Gratiae, quae dicuntur gratis datae fuerunt in Christo, ibidem, fol. 101. pag. 2.

Gratiae plenitudinem habuit Christus, lib. 4. q. 2. fol. 102. pag. 1. 2.

Gratiae Christianae potuerit fieri accessio, lib. 4. q. 2. fol. 102. per totum corpus quaestionis.

Gratia Christi capitalis non distinguitur re ipsa a gratia habituali eiusdem, lib. 4. q. 3. fol. 112. pa. 2.

Gratia vnionis partim est homini Christo natu-

ralis, partim non est naturalis, lib. 2. q. 17. fol. 53. pagina. 2.

Gratia vnionis partim est aliquid creatum, partim increatum, lib. 2. q. 18. fol. 54. pag. 2.

Gloria corporis consequitur gloriam animi secundum congruentiam humanorum meritorum, ex diuina ordinatione, lib. 4. q. 14. fol. 142.

H

Habitus in tria genera diuiditur, lib. 2. q. 8. fol. 35. pag. 1.

Habitu Christum inuentum esse hominem, varie exponitur, ibidem.

Hic Deus, non est aliquid praeter hypostasem, aut naturam, sed ipsa et natura diuina significata ut in habente, cum expressione singularitatis. Estque secundarius terminus vnionis, quemadmodum & haec deitas, lib. 2. q. 5. fol. 32. pag. 2.

Homo Christus non proinde est Deus, quia humana natura ipsa deitate ceu forma actuetur, lib. 2. q. 2. fo. 23. pag. 1.

Homo est Deus, vera est propositio, lib. 5. q. 1. fol. 143. pag. 2.

Homofactus est, verane sit propositio, lib. 5. q. 2. fol. 144.

Hominum sex gradus, & status, quibus omnes hominum differentiae, tam in via, quam extra viam, continentur, lib. 4. q. 3. fo. 111. pag. 1.

Humana natura vnita est diuinae personae per se primo, diuinae vero naturae per se secundo, lib. 2. q. 2. fo. 23. pag. 1.

Humana natura Verbo vnita habitui comparatur, licet non quoad, omnia sit similis habitui, lib. 2. q. 8. fo. 35. pag. 2. Item. 38. pag. 2.

Humana natura aliquomodo vnitur Verbo Dei per modum accidentis, lib. 2. q. 8. fo. 35. pag. 2.

Humana natura non est coniuncta Verbo diuino per modum instrumenti, ibidem, fo. 39. pag. 1. 2.

Humana natura fuit caeteris omnibus naturis, etiam Angelica, ad assumptionem aptior, lib. 3. q. 6. fo. 74. pag. 1. 2.

Humana natura vnita diuinae personae, vtrum habeat ad propriam personalitatem inclinationem, lib. 3. q. 8. fo. 86. pag. 1.

Humana natura non est assumpta in omni suo indiuiduo, lib. 3. q. 10. pag. 1.

Hominem esse a verbo assumptum, quo pacto sit intelligendum, lib. 3. q. 9. fo. 88. pag. 1.

Humidum radicale quid sit, lib. 3. q. 14. fo. 93. pag. 2.

Hypostasis varie accipitur, lib. 2. q. 4. fo. 27. 28.

Hypostasi aliquid coniungitur, & vnitur duobus modis, lib. 2. q. 8. fo. 39. pag. 1.

Hypostasis apud graecos idem valet, quod suppositum apud Latinos, lib. 2. q. 4. fo. 28. pa. 1.

I

Imbecillitates animi Christus suscepit, quae in ipso pro passionibus fuerunt, lib. 4. q. 11. fol. 135. pag. 2.

- per intellectum personalitate, libr. 3. q. 2. fol. 60. pag. 1. 2.
- Natura diuina potuit primo assumptionem terminare, quo posito, hic Deus diceretur incarnatus, non pater, filius, & Spiritus sanctus, libr. 3. q. 2. fol. 62. pag. 1.
- Necessarium ne fuerit Deum incarnari, libr. 1. q. 4. fol. 10. pag. 1.
- Nestorij error refutatur, libr. 2. q. 4. fol. 28. pag. 2.
- O**peratio in Christo duplex, diuina, scilicet & humana, libr. 5. q. 8. fol. 163. pag. 1. 2.
- Operatio principalis, vna & indistincta in Christo fuit, sed Verbi erat vt propria, humane vero nature vt participata, libr. 5. q. 8. fol. 164. pag. 1.
- Ordini gratie preponitur ordo nature, libr. 1. q. 2. fol. 5. pag. 1.
- Ordo quo pacto cadat in assumptionem, libr. 3. q. 15. fol. 96.
- Orare Christum decuit, libr. 5. q. 10. fol. 168. & ibi de oratione Christi.
- P**atibilitas humani corporis causa duplex, libr. 4. q. 9. fol. 133. pag. 1. 2.
- Pars Christi superior in inferiorem minime redudabat, libr. 4. q. 11. fol. 136. pag. 2.
- Passiones anime Christi differre a passionibus ceterorum hominum, libro. 4. q. 11. folio. 136. pagin. 1.
- Peccatum non habuit Christus, neq; habere potuit, libr. 4. q. 13. fol. 138. pag. 2. Item, fo. 139.
- Peccatum originale Maria non habuit, neq; itidem actuale, libr. 6. q. 1. fol. 187.
- Peccatum originale deleturus Christus venit, libr. 1. q. 9. fol. 18.
- Peccare pertinet ad ordinem nature, libr. 1. q. 2. fol. 5. pag. 1.
- Personae variæ significatio, libr. 2. q. 4. fol. 27. pag. 2.
- Persona diuina post incarnationem an euaserit composita, libr. 2. q. 6. fol. 34. pag. 1. 2.
- Persona diuina an possit multas naturas, aut numero, aut specie dissidentes hypostatice sustentare, libr. 3. q. 4. fol. 69. pag. 2.
- Persona diuina assumptæ nature hypostaticæ dependentiam terminat totaliter tam intensiue quam extensiue, libr. 3. q. 3. fol. 69. pag. 2.
- Persona habens duas naturas, an esset vnus homo, an multi homines, libr. 3. q. 4. fol. 70. pag. 1.
- Personæ conuenit assumptio terminatiue, nature vero effectiue, libr. 3. q. 1. fol. 57. pag. 1. 2.
- Persona humana non est assumpta, neq; fuit vllomodo assumptibilis, libr. 3. q. 7. fol. 79. pag. 1. 2.
- Possibile fuit Deum incarnari, libr. 1. quest. 1. per totum.
- Potuit Deus velle incarnationem non vt redemptiuam, de facto tamen eam sic voluit, libr. 1. q. 2. fol. 6. pag. 1.
- Prædestinatio Christi singularis, libr. 5. q. 12. fol. 175. per totum.
- Prædestinatio Christi, præscientiam supposuit peccati ipsius Adami, libr. 1. q. 2. fol. 5. pag. 1. 2.
- Prædestinatio supponit præscientiam futurorū, & naturalem ordinem vniuersi, ibidem.
- Propasio quomodo differat a passione, libr. 4. q. 11. fol. 136. pag. 1.
- R**egnum Christi, quale, libr. 6. q. 5. fol. 214. pag. 1.
- Rex Christus, ibidem.
- Realiter vnitur nature humane Verbum ipsum diuinum, libr. 2. q. 11. fol. 46. pag. 2.
- Relatorum duo genera, libr. 1. q. 1. fol. 1. pag. 2.
- Relationum triplex genus de sententiâ Scoti, libr. 2. q. 10. fol. 43. pag. 1.
- Relationis vniionis fundamentum immediatum, quod nam sit, libr. 2. q. 10. fol. 43. Item. 44.
- Relatio vniionis est relatio æquiparantia, ordinis, & dependentiæ vnius extremi ad alteram, libr. 2. q. 11. fol. 45. pag. 2.
- Relatio vniionis consequitur nouum aliquod esse absolutum actione vniitiua acquisitum, quod est esse substantiale, & proximum fundamentum huius relationis, libr. 2. q. 10. fol. 44. pag. 1.
- Relatio vniionis est ens rationis in Verbo, libr. 2. q. 11. fol. 45. pag. 2.
- Relatio omnis acquiritur ortu alicuius forme absolute, libr. 2. q. 10. fol. 43. pag. 1. 2.
- Relatio non potest immediate actionem, siue motum terminare, ibidem.
- S**acerdos Christus ritu, & ordine Melchisedechi, Aronis non item, libr. 5. q. 11. fol. 171. pag. 2.
- Sacerdotium Christi æternū, ibidem. Ac de Christi sacerdotio per totum corpus questionis.
- Sacrificij effectus proprius, ibidem.
- Sanguini Christi an ne fuerit hypostatice diuinitas coniuncta, libr. 3. q. 13. fol. 92. & ibi de sanguine Christi multa, per vniuersum corpus questionis.
- Satisfactio est redditio æquivalentis alias nõ debiti, libr. 1. q. 5. fol. 11. pag. 2.
- Satisfactio æqualis, & simpliciter perfecta, quid requirat in satisfaciente, libr. 1. q. 5. fol. 10. pag. 2.
- Satisfactio sufficiens est duplex, vna ex se sufficiens, altera per acceptationem eius, cui fit satisfactio, libr. 1. q. 5. fol. 13. pag. 1.

- Satisfactionis efficacitas à Deo est, actionem hominis per gratiam dignificante, & per misericordiam acceptante, lib. 1. q. 5. fol. 13. pag. 1.
- Satisfactio nostra, quatenus est satisfactio mysticæ personæ, quæ ex capite Christo, & membris constituitur, est simpliciter æqualis, & sufficiens, lib. 1. q. 7. fol. 16. pag. 1.
- Satisfacere ad æqualitatem pro peccato totius generis humani homo purus non potuit, lib. 1. q. 5. fol. 12. pag. 1. 2.
- Satisfacere homo purus potuit pro peccato totius generis humani, secundum Dei acceptantis misericordiam, lib. 1. q. 6. fol. 14. pag. 2.
- Satisfacere ad æqualitatem Christus potuit pro peccato totius generis humani, lib. 1. q. 6. fol. 14. pag. 2.
- Servus Dei an fuerit Christus, lib. 5. q. 9. fol. 168. pag. 1.
- Si homo non peccasset an ne Deus carnem humanam assumpsisset, lib. 1. q. 2. fol. 4. pag. 1. 2. & per totum corpus quæstionis.
- Scientia creata omnino ponenda est in Christo, lib. 4. q. 4. fol. 113. pag. 2.
- Scientia acquisita an fuerit in Christo, lib. 4. q. 5. fol. 116. per totum.
- Scientiæ acquisitæ, & infusæ per se differentia, lib. 4. q. 5. fol. 120. Item, fol. 121. pag. 2.
- Scientia infusa duplex, per se, & per accidens, lib. 4. q. 5. fol. 118. pag. 2. Item, fol. 121. pag. 1.
- Scientia Christo indita est præstantior scientia indita mentibus Angelicis, lib. 4. q. 6. fol. 122.
- Scientiæ infusæ animæ Christi vis patet quam la tissime, lib. 4. q. 6. fol. 123.
- Species indita mentibus Angelicis sunt præstantiores iis, quas Deus animæ Christi indidit, lib. 4. q. 6. fol. 122.
- Species infusæ representant non solum naturas rerum absolute, verum etiam sub quacūque dispositione accidentaria, lib. 4. q. 6. fol. 122. pag. 2.
- Spiritus sanctus cor ecclesiæ, lib. 4. q. 3. fol. 109. pag. 1.
- Spiritus sanctus non est pater Christi, lib. 6. q. 3. fol. 201. pag. 2.
- Spiritus sancto appropriatur mysterium incarnationis, ibidem, fol. 102. pag. 1.
- Subsistere in diuinis duplex, essentialis, & notionale, siue personale, lib. 3. q. 1. fol. 18. pag. 2.
- Subsistentia simpliciter vnica est in Christo, subsistentia tamen, siue subsistendi ratio in tali natura, duplex, lib. 2. q. 7. fol. 39. pag. 2.
- Subsistat ne Christus in & ex duabus naturis, ibi.
- Substantiæ nomine abstinendum cum de Trinitate diuinarum personarum loquimur, lib. 2. q. 4. fol. 27. pag. 1.
- Suppositum quid est, ibidem.
- Suppositum, & natura quomodo distinguantur, lib. 3. q. 7. fol. 79. pag. 2.
- Suppositum quid addat naturæ, ibidem, fol. 83.
- Suppositum creatum an possit multas naturas sustentare, lib. 3. q. 5. fol. 70. pag. 2.
- Suppositalem dependentiam potest vna persona sine altera terminare, dependentiam vero in existentie non item, lib. 3. q. 2. fol. 62. pag. 2.
- T**Imor, & tristitia quo pacto fuerint in Christo, lib. 4. q. 11. fol. 136. pag. 2.
- Timor, qui est donum Spiritus sancti, quo pacto fuerit in Christo, lib. 4. q. 1. fol. 100. pag. 1. 2.
- Tractio sanguinis virginis ad locum generationi accomodatum, facta est in tempore, lib. 6. q. 3. fol. 202. pag. 1. 2.
- V**erbum incarnari, quid sit, lib. 1. q. 1. fol. 2. pag. 1. Item, lib. 2. q. 10. fol. 42.
- Verbum, assumptione carnis, non est mutatum, ibi q. 1. fol. 2. pag. 1.
- Verbum factum est homo, non ad hominem, lib. 5. q. 2. fol. 147. pag. 1. 2.
- Verbum diuinum animam hominis assumpsit, omnibus suis facultatibus præditam, lib. 3. q. 13. fol. 91. pag. 1.
- Viator fuit Christus simul & comprehensor, lib. 4. q. 14. fol. 141. pag. 1. 2.
- Vnio Verbi incarnati, non est facta in natura, lib. 2. q. 1. fol. 20. pag. 1. 2.
- Vnio Verbi incarnati facta est in persona, lib. 2. q. 4. fol. 28. 29.
- Vnio Verbi incarnati substantialis est, & non accidentaria, lib. 2. q. 8. fol. 36. pag. 1. 2.
- Vnio Verbi incarnati singularis, assimilatur tamē præ cæteris, vnioni per insitionem, lib. 2. q. 9. fol. 40. 41.
- Vnio duplex in mysterio incarnationis cernitur, lib. 2. q. 10. fol. 41. pag. 2.
- Vnio fundamentaliter est substantia, & aliquid increatum, vnio vero formaliter est accidens, & aliquid creatum, ibidem, fol. 42. pag. 1.
- Vnio est entitas distincta ab extremis vnitis, lib. 2. q. 10. fol. 44. pag. 2.
- Vnio Verbi incarnati est relatio, ibidem, fol. 45. pag. 1.
- Vnio Verbi incarnati tria declarat, ibidem, fol. 44. pag. 2.
- Vnio distinguitur ab assumptione, lib. 2. q. 12. fol. 46. pag. 2.
- Vnio incarnationis non est facta per gratiam habitualem, lib. 2. q. 14. fol. 48. pag. 2.
- Vnio incarnationis non potuit cadere sub meritum, lib. 2. q. 16. fol. 51. pag. 1. 2.

Vnio hypostatica est præstator simpliciter, quæ vnio cum Deo per cognitionem, & amorem, lib. 2. q. 15 fol. 50. pag. 1. 2.
 Vnio incarnationis est omnium vnionum maxima, lib. 2. q. 19. fol. 55. pag. 1. 2.
 Vnio personalis perficitur duplici vnione, s. vnione cum diuina natura, & vnione cum proprietate personali, lib. 3. q. 1. fol. 59. pag. 2.
 Volitum vnum est propter alterum, in processu diuinæ voluntatis, lib. 1. q. 2. fol. 5. pag. 1.

Voluntas in Christo duplex, libro. 5. q. 7. fol. 159. pag. 2.
 Voluntas humanam in Christo duplex, naturalis, s. & rationalis, ibidem.
 Voluntatum in Christo nulla fuit contrarietas, diuersitas tamen fuit, ibidem.
 Voluntas vt natura abstrahit ab ordine ad finem, ibidem, fol. 162. pag. 2.

Finis ipsius Indicis.

Insigniora errata sic expungito.

A selicitam, & perfectam, lege, a se elicita, & profecta, lib. 5. fol. 156. pag. 2.
 Aduersatur, lege, auersatur, lib. 3. fol. 89. pag. 2. versu. 10.
 Alrice, lege, altrice, lib. 3. fol. 93. pa. 2. versu. 13.
 Compositi, lege, compoti, lib. 2. fol. 50. pag. 1. versu. 7.
 Conueniente, lege, conuenienter, lib. 4. fol. 120. pag. 2.
 Enim, lege, scilicet, lib. 3. fol. 79. pag. 1. ad finem.
 Eo, lege, eodem, lib. 6. fol. 197. pag. 2.
 Ens, lege, eas, lib. 4. fol. 136. pag. 1.
 Extracta, lege, extincta, lib. 6. fol. 213. pag. 1.
 Famam, lege, famem, lib. 4. fol. 135. pag. 1.
 Hypostasi, lege, hypothesi, lib. 3. fol. 69. pag. 1. Item pag. 2. Calefacile, lege, calefactibile.
 Illa, lege, vlla, lib. 1. fol. 19. pag. 1. ver. 19.
 Indictionem, lege, inductionem, lib. 4. fol. 116. pag. 2. versu. 9.
 Inuersa, lege, vniuersa, lib. 4. fol. 137. pag. 1.
 Naturæ, lege, nostræ, lib. 1. fol. 5. pag. 2. versu. 6.
 Neque, lege, vt quæ, lib. 1. fol. 14. pag. 1. versu. 15.
 Natura, lege, mutua, lib. 2. fol. 45. pag. 2. versu. 1.
 Opponere, lege, apponere, lib. 5. fol. 155. pag. 2.
 Prior, lege, prima, lib. fol. 141. pag. 1.
 Quæue, lege, quæue, lib. 2. fol. 23. pag. 1. versu. 8.
 Quæ iungitur naturæ actu, lege, qua iungitur materię actu, lib. 2. fol. 42. pag. 2. versu. 9.
 Quæst. 11. lege, q. 10. lib. 4. fol. 107. pag. 2. versu. 9.
 Quatuor, lege, tria, lib. 6. fol. 196. pag. 1.
 Rei, lege, res, lib. 1. fol. 9. pag. 1. versu. 14.
 Re sacramentali, lege, re sacramenti, lib. 2. fol. 33. pag. 2. versu. vltimo.
 Res, lege, rei, lib. 5. fol. 158. pag. 1.
 Sacramenti, lege, sacrosanctæ, lib. 1. fol. 19. pag. 1. versu. vltimo.
 Substantia, lege, subsistentia, lib. 2. fol. 39. pag. 1. Item, lib. 3. fol. 61. pag. 1. versu. 6.
 Scotus, lege, Soto, lib. 4. fol. 101. pag. 1. ad marginem.
 Sic, lege, sit, lib. 4. fol. 133. pag. 2. versu. 10.
 Substantiam, lege, subsistentiam, lib. 5. fol. 159. versu. penultimo.

PRÆLECTIONVM SIVE ENARRA-
tionum admirabilis diuini Verbi cum huma-
na natura coniunctionis.

Liber Primus.

PRINCIPIO ANTE-

quam ad explicationē admirabilis huiusce
vnionis ingrediamur: vocāda sunt in que-
stionem nonnulla vniuersæ huic de Verbo
incarnato disputationi quasi præposita &
præambula, in quibus illud est primū, fieri
ne potuerit hæc tāta tamq; admirabilis Dei
Verbi cum humana natura cōiunctio? De-
inde illud est exquirendū quæ nā causa sum-

mum illud ac præpotens Numen impulerit, vt se nostræ carni coniungeret.
Postremo quam latè pateat huius vnionis vis & efficacitas, &c.

DE POSSIBILITATE INCARNATIONIS.

Quæstio prima.

Anne incarnatio fuerit possibilis?

AC quoad primum caput attinet: non potuisse fieri hanc diuini Verbi
cum humana natura coniunctionem his argumentis ostenditur.

Principio ita licet argumentari, Nihil tam fieri non potest quam quod diui-
na natura mutetur: Etenim Deus est immutabilis omnino, iuxta illam Iaco- Iacob. 1.
bi sententiam, apud quem nulla est mutatio, neq; vicissitudinis obumbratio.

Item in Psalmis dicitur: Tu autem idem ipse es: atqui si incarnatio esset possi- Psa. cxv.
bilis: mutatio in Deum, idq; quoad substantiam, posset cadere, non est igitur
vllō modo hæc qua de agere instituimus, Verbi Dei incarnatio possibi-
lis. Minor ostenditur. Illud quoad substantiam mutatur quod recens naturā
substantialē acquirit: si quidem generatio aliud nihil sit, quam formæ sub-
stantialis acquisitio: at diuinum Verbum hac sui cum humana carne coniū-
ctione naturam substantialem, ipsam videlicet naturam humanam recens
acquisiuit, iuxta illud Ioan. 1. Verbum caro factū est, est igitur diuino Verbo

A aliqua

aliqua quoad substantiam allata mutatio

PRÆTEREA hæc coniunctio similis esset ei qua forma accidentaria cum re subiecta coniungitur: nempe cum humana natura accesserit rei quæ actu esset, quæq; perfecta & expleta esset, ceu diuinæ Verbi personæ: cuiusmodi cōiunctio est accidētaria, ita Verbi incarnati vnio esset accidētaria.

ADDE quia inijs quæ inter se iunguntur proportio quædam reperitur necesse est, at res finita & infinita nulla inter se consensione & proportione continentur, iungi ergo nullo modo poterunt.

POSTREMO res contrariæ ob id conuenire simul non possunt, quoniam pugnant inter se, & dissident: At natura diuina & humana multo inter se magis dissidēt quam contraria, hæc enim vno cōmuni genere continentur, illa non item: non igitur cōuenire in vna eademq; Verbi persona potuerūt. Sūt multæ præterea rationes quæ sumuntur ex natura personæ assumētis, quas eadem. 2. huius institutionis libro exponemus, his modo cōtenti simus.

IOAN. I. Gal. 4. QVONIAM vero diuinæ literæ testantur, diuinum Verbum fuisse humanæ carni coniunctum, sic enim est apud Ioannem c. i. Verbum caro factum est: & habitauit in nobis: in eandem etiam sententiam D. Paulus ait, vbi ergo venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret, sequitur fuisse possibile Deum humanæ carni coniungi, siquidem id esse factum sanctarū literarum monumentis est proditum.

Thom. con. gen. 1. 4. c. 40. Arist. 5. Meta-phy. ca. 15. SVPEREST vt diluamus rationes catholicæ assertioni contrarias. Primū igitur argumētū diluit D. Thomas negatione minoris propositionis. Nāq; diuinum Verbum recenti humanæ nature acquisitione, & adiunctione nullo modo est mutatum: sed vniuersa, si qua accidit, mutatio ad naturā creatā assumptā pertinet. Hoc vero quo intelligatur melius notandū est de sententia Arist. quinto Metaphy. diuo esse relatorū genera: vnū est eorū quæ propterea dicuntur relata, quia ad se mutuo referuntur, cuiusmodi sunt illa relata, quæ cū ex numero & quantitate, tum ex actione & passione existunt.

ALTER VM vero genus est eorum quæ ob id dicuntur relata, quia alia ad ipsa referuntur: non quia ipsa ad alia referantur: vt scientia & scibile: dextrū & sinistrum. Non. n. scibile aliquid dicitur interuentu qualitatis alicuius inherētis: aut quia agat quid aut patiatur: sed eo solum quia est propositū intellectui: & actionem ipsius intelligentis terminet.

EX quo efficitur vt in relatis, in quibus mutua vtrinq; relatio minimè spectatur, dici aliquid possit recens, nulla vtriq; mutatione allata: sed alteri dūta-

xat, ei. f. quod refertur. Scitum enim quippiam dicitur & cognitū nulla sui mutatione, sed scientis duntaxat. Ita fit vt relatio alicui possit recens accedere, citra vllam illius cui accedit mutationem: id quod cum in alijs etiā multis relatorum generibus, ijs. f. quæ dicuntur æquiparantiæ, contingat, Arist. author est ad relationem minimè terminari motū.

CVM igitur omnis inter creaturam & creatorem relatio sit generis posterioris: non enim Deus ad creaturam refertur alicuius naturalis habitudinis interuentu: sed referri dicitur ad creaturam ea relatione, qua creatura refertur ad illum, hinc fit vt Deus recens aliquid dicatur esse: quod prius non dicebatur, veluti creās, saluās, incarnatus, nō vlla sui, sed sola creature mutatione. Ita Deus dicitur recēs humane nature coniūctus: non sui aliqua mutatione, sed mutatione assumptæ naturæ cuius interuentu Verbum Dei natum & generatum esse dicitur in tempore.

OBIICI contra potest, Verbum Dei hac sui cum carne coniunctione non solum acquisiuit relationem nouam: verum etiam esse substantiale ac simpliciter, acquisiuit siquidem esse hominem, quod est esse substantiale & simpliciter, est igitur Dei Verbum per incarnationem vere mutatum. Consecutio firma esset si natura humana acquisita largiens Verbo esse humanum se haberet ad Verbum Dei per modum formæ inhaerentis, aut formæ adiacentis, tū enim acquisitione huiusmodi formæ verè mutatum esset, at humana natura Verbo Dei coniūcta non sic se habet ad Verbū: sed per modū formæ hypostatice dependentis, id quod nullā in sustentate, sed in sustentato declarat mutationē. Etenim Deū incarnari est aliud nihil quā assumptæ naturæ suppositalem dependentiā primū, deinde relatiuam eiusdem dependentiā terminare, sed hac de re post multo vberius disputabimus.

SECUNDVM argumentum diluit D. Thomas negatione maioris probationis, ad probationem vero dicit, non quicquid aduenit rei completæ & perfectæ iam accidentario conuenire, sed quod præterea rei cui adiungitur, largitur esse accidentarium, iam vero natura humana vt accesserit rei completæ, & præexistenti, non tamen eidem largitur esse accidentariū, sed substantiale, nempe esse humanū, quod est in substantijs.

EGO dicerem id quod aduenit rei completæ tanquam forma, vel inhaerens: vel adiacens: accidentario conuenire, secus si illud accedat vt forma hypostatice dependens.

TERTIUM argumentum Ioannes Scotus sic explicat, vt dicat creatorem & creaturam proportionem aliqua contineri, non quidem quantitatis, & mē-

Scot. 35.
d. 1. q. 1.

fura: sed effectus & causæ, vel rei dependentis, & dependentiam terminantis: iam enim diximus diuinum Verbum terminare dependentiam cum suppositalem, tum relatiuam assumptæ naturæ.

QUARTVM argumentum dissoluitur hoc pacto. Non proinde aliqua conuenire simul ac conspirare non possunt: quia nulla re consentiunt: alioqui ea quæ magis differunt minus simul & in eodem conuenirét: contra quod tamen cernitur. Nam albedo & superficies longe inter se magis differunt, quàm albor & nigror, illa tñcōuenire possunt simul, hæc vero nō itē. Quocirca vniuersa duarū formarū incōpossibilitas in earundē repugnātia posita est: cuiusmodi repugnantia in natura creata & increata, finita & infinita minime cernitur. Potuerūt igitur due illę naturę, creata. s. & increata, finita & infinita tam inter se dissimiles & dissidentes in vna Verbi Dei persona ineffabiliter & admirabiliter cōuenire. Ac de possibilitate incarnationis hætenus.

DE CAUSA INCARNATIONIS.

Quæstio. II.

Vtrum vniuersa dominice incarnationis causa posita sit in deletione peccati?

CONTROVERSUM esse cōsuevit utrū coniūctionis Verbi dei cū humana natura vniuersa causa fuerit peccati eius, quo se Adamus & vniuersam posteritatē obligauit, deletio? Sunt qui putēt vniuersam admirabilis huius vnionis causam in peccatū primi hominis conferendam, vsq; adeo vt si homo ille non peccasset, Dei filius carni se humanæ minime coniunxisset. Id quod vbiq; sacræ & diuinę literę testantur. Etenim in diuinis literis causa aduentus domini hominum restitutioni & liberationi tribuitur: vnde est illud à Christo dictum. Venit filius hominis quærere: & saluum facere quod perierat. Hunc locum explanans D. August. sic ait: si homo non perisset filius hominis non venisset. D. etiam Paulus venisse dei filium salutem hominibus allaturum apertissime testatur hoc pacto. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, Christus IESVS venit in mundum peccatores saluos facere. Quo loco ait Augustinus: Nulla causa veniendi fuit Christo, nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos: tolle vulnera, nulla causa est medicinæ.

CVM igitur earum rerum causas quas humana mentis vi reperire & cōsequi non possumus, non aliunde cognoscere & perspicere possimus, quam ex sanctarum literarum monumentis: sanctæ autem literæ incarnationis

filij

Tho. 3. p.
q. 1. ar. 3.

Luc. 19.

1. Timo.
th. 2.

filij dei causam peccatis hominum, quę deleturus venit, assignent: sequitur, si homo in officio permanisset, neq; se sponte in peccati seruitutem tradidisset, dei filium venturū nunquam fuisse.

ALIIS tamen contra visum est: in quibus Scotus ita argumētatur. Hominis cuiusq; prædestinatio antecedit nature ordine præuisionē peccati, & dā-
 nationē hominis cuiusq;: Homo igitur ille Christus IESVS prius natura est beato euo fruendo destinatus: quā sit Adami in peccatum lapsio præuisa: nō igitur ob id quia Deus Adamū peccaturū præuiderat: coniunctionem filij sui cum natura humana eidem curando: & restituēdo destinauit.

Scot. 35.
d. 1. q. 3.

HOC vero quo intelligatur melius exponenda nobis est Scoti de processu prædestinationis: & reprobationis sentētia. Hoc igitur interest inter reprobationem, & prædestinationē: quoniam prædestinationis nulla causa nulla ve ratio, quod ad prædestinatum attinet, subest, quæ prior sit, & antiquior prædestinatione: sed Deus prius natura vult quempiam beatum efficere, quā illa velit dare: quæ ad bene & beate viuendum conducūt, ceu fidem, gratiā, rectamq; volūtatē, siue bonū vsum liberi arbitrij: ergo prius natura aliquis prædestinatur quam illa præsciantur.

ANTECEDENS hinc intelligitur, quoniā qui decēter et ordinate vult, finē propositū pri⁹ expetit, deinde illa requirit et volūtatē cōplectitur, quę ad finē illum referūtur: At finis homini propositus est sempiterna beatitudo, quę in contuenda diuinitate cōsistit, relinquitur igitur prius Deū velle homini dare beatitudinem: quam adiuncta eidem esse velit illa quæ ad consequendam beatitudinem pertinent: veluti fidem, gratiam, bonum vsum liberi arbitrij: eaq; etiam prius eidem adiuncta, ac concessa esse vult, quam cernat aut prouideat ipsum horum aliquid habiturum.

PORRO reprobationis est aliqua quod ad reprobatum attinet, causa scilicet malum de deo meritum præuisum: quod ipsum tamen non est reprobationis efficiens causa, etenim actio diuina nullam habet causam: sed in causa est vt talis actio nempe reprobatio in subiectum tale, nempe Iudam terminetur. Nam cum reprobare sit aliud nihil quam velle in quempiam animaduertere, ipsumq; sempiterno supplicio afficere, si ex parte reprobatī nulla extaret suæ reprobationis causa, esset Deus iniustus: vt qui in eum vellet animaduertere, & sempiterno illum supplicio addicere, qui peccatum nullum admisit, aut admisurus est præuisus. Cum vero Deus sit non iustissimus modo, sed etiam clemētissimus omnino fatendū est, esse causam aliquā reprobationi subiectam, nempe peccatū præuisum.

QVOcirca de sententia Scoti in vniuerso diuinę reprobationis progressu datur quatuor naturę momenta siue signa. Primum omnium diuino conspectui sese offert Iudas in naturali sui existentia, circa quem diuina voluntas nullum actum affirmantem profert, quasi illi velit aliquid aut dare, aut irrogare, sed negantem duntaxat, idest, non vult illi sempiternam beatitudinem dare, vt pote cui nihil debeat. Deinde momento secundo eidem denegat ea quę ad beatitudinem conducunt, vt rectam, æquie amantem voluntatem, & gratiam. Tertio momento affirmantem diuina voluntas circa Iudam profert actionem: vult enim permittere ipsum esse mortis & interitus filium. Ex quo necessario consequitur Iudam fore ad extremum peccatorem. Quarto demum instante offert sese Iudas diuino conspectui vt flagitio inquinatus, itaq; fit vt velit ipsum damnare, & supplicio afficere sempiterno.

SECUNDO ita argumentatur Scotus, ordinate volens prius expetit finem, deinde ea quę ad finem illum assequendum valent: & in ijs illud prius cum expetit: tum diligit quod propius ad finem accedit. Ex quo iã efficitur, vt prius Deus homini velit dare beatitudinem quam gratiam: & prius gratiam quã cetera omnia quę beatitudinẽ antecedunt, vt esse naturę, & cetera quę nature sunt adiuncta. Igitur quod ad predestinatos attinet, prius illi animo vult Deus beatitudinẽ dare, quem vult esse fini propinquiorẽ: at animus Christi est huiusmodi, prius igitur vult animo Christi beatitudinẽ tribuere quam alicui alteri: at prius vult alicui tum beatitudinẽ, tum gratiã dare: quã preuideat quę his sunt cõtraria: prius igitur vult animo Christi beatitudinẽ dare: quã Adamum per incontinentiã lapsurum presentiat.

ADDE quia non videtur verosimile summũ & prestantissimum bonum: nempe admirabilem Verbi Dei incarnationem, per occasionem, hoc est propter peccati expiationem extitisse, quę ipsa est minus quiddam bonum quam illa tanta coniunctio.

ACCEDIT ad confirmationẽ quia hominum redimendorũ salus non est tantum bonum: quantũ est predestinatio animę Christi, non videtur igitur anima Christi ob solum istud bonum fuisse predestinata.

ADDE quia illud est consequens prius natura fuisse Adamum ipsum beato euo fruendo diuinitus destinatum, quam dominũ Iesum Christum: siquidẽ Deus prius natura velit alicui beatitudinem dare: quam illa adiuncta esse velit, quę ad beatitudinem referuntur: At Christi predestinatio ad Adamum liberationem, & glorificationem diuinitus de tua sententia est instituta,
igitur

igitur posterius natura est volita quam Adami glorificatio & prædestinatio, & cætera.

ITEM Christus non qua Deus, sed qua homo, est caput totius corporis ecclesie: at si peccatum nullum extitisset, adhuc corpus ecclesie fuisset, Christus, igitur humanam sibi naturam coniunxisset, quo videlicet caput cum membris congrueret: alioqui acephalum ecclesie corpus fuisset: id quod de forme & mostrosus est.

ITEM humanæ naturæ assumptione vis diuina infinita, charitas ardentissima, summaque bonitas & beneficentia declarata sunt: at decuit hæc eadem homine etiam in officio manente, declarari: decuit igitur ut Deus humanam carnem assumeret.

ITEM hac Dei cum humana natura coniunctione effectum est ut homo ad summum dignitatis, gratiæ, & beatitudinis gradum peruenerit, est siquidem natura humana summam gloriam & dignitatem consecuta, cum eo usque prouecta est, ut Deo hypostaticè coniungeretur, qua eadem coniunctione factum est, ut homo ille diuinus in summa esset apud Deum gratia: & summa beatitudine frueretur. At tamen decuit hominem perfici integra natura, quam collapsam & deprauatam, ornamenta igitur illa quæ deprauatæ naturæ statu per diuinam clementiam est adeptus: multo certè magis integram naturam conseruatis fuisset consecutus. Alioqui hominis incontinètia multum illi atque adeo vniuersitati, ornamentum et comodi attulisset. Tandem his argumentis huius opinionis & sententiæ authores persuasum ac demonstratum esse volunt non esse præcipuam dominicæ incarnationis causam in liberatione hominis positam: sed in vniuersi exornatione atque absolute. Illud tamen confirmat si homo non peccasset: nunquam Deum mortalem, & patibilem carnem assumpturum fuisse, ut interim carnem assumpsisset.

TESTIMONIA igitur cum diuinarum literarum, tum sanctorum patrum quæ huic quam defendunt, sententiæ videntur aduersari, sic interpretantur, ut dicant: si homo non peccasset Deum nunquam venturum fuisse mortali, & patibili carne indutum: nunquam venturum fuisse liberandi hominis causa, venturum tamen fuisse, hominis ipsius, atque adeo vniuersitatis exornandæ gratiæ.

HÆC sententia ut videatur rationi maximè conuenire, prior tamen illa fidei decretis est congruentior, ut quæ magis cum diuinarum literarum, testimonijs: & sanctorum patrum sententijs consentiat, quocirca amplectendam omnino putamus. Adde quia hæc sententia, & mysterium admirabilis huius unionis: & diuinam in homines charitatem, & beneficentiam vehementius commendat: Mysterium quidem ipsum, quoniam res tanta fieri non debuit nisi obma-

ximam, & decentissimam causam, cuiusmodi est hominum liberatio, & in veterem gratiam restitutio, diuinæque maiestatis placatio. Charitatem vero ipsam Dei maximè commendauit, quia cum inimici essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est. Certe hoc magis diuina bonitas est declarata: quam si carnem Deus assumpsisset ad perficiendum vniuersum duntaxat.

Rhom. 5

Bona. 3.

5. d. 19.

2.

PRÆTEREA quemadmodum D. Bonauertura annotauit hæc quæ comprobauimus sententia, Deum impensius honorat, siquidè Christum creatis rebus omnibus anteponebat. Dux siquidem exercitus in numero eorum minime ponitur qui exercitum conficiunt, sed copijs omnibus præesse dicitur. Ad eundem modum Christus in partibus vniuersi minimè numeratur, sed princeps est vniuersitati præsidens. Aduersaria vero sententia Christum ipsum partem vniuersi facit, ut pote quæ asserat ipsum vniuersum ex Verbo Dei humanæ carni coniuncto, exornationem, absolutionemque, tanquam ex parte sui præstantissima fuisse consecuturum. Quocirca illud omnino sic habendum est, si homo non peccasset, sed in officio permanisset, nunquam futurum fuisse, ut Deus humanæ se carni coniunxisset. Reliquum est ut aduersariæ opinionis argumenta diluamus.

PRINCIPIO nonnulla præponimus, in quibus illud est primum. Quæuis quod ad voluntatè siue volitionè Dei attinet, nullus in Deo reperitur ordo, nempe cum diuina voluntas atque volitio sit vna & eadem omnium quæ sub diuinam voluntatem cadunt, sitque præterea diuina voluntas ipsamet essentia diuina. Quod tamen attinet ad res ipsas voluntas in Deo aliquis ordo spectatur. Namque eorum quæ sub diuinam voluntatem cadunt, vnum ad alterum ordinatur & instituitur, veluti gratia ad gloriam, & perfectio vniuersi ad bonum vniuersi, & omnino imperfecta ad perfecta, partes ad totum, media ad finem referuntur. ex quo iam efficitur ut vnum volitum alterum natura antecedit.

SECUNDO sumimus in diuinam volitionè ordinem aliquè rationis incidere. Namque mens nostra spectare potest diuinam volitionè prout terminatur ad vnam aliquam rem volitã: deinde prout terminatur ad alteram: igitur mens nostra ordinem quendam potest diuinæ intellectiõni, & volitioni præfigere. Antecedens vero ex eo intelligitur quia mens hominis diuina intelligit consentaneè ipsis rebus, at in rebus ipsis quidam reperitur ordo: sunt enim alia alijs natura priora, potest igitur mens nostra diuinam volitionem considerare primo ut terminatur ad rem vnam: deinde ut terminatur ad rem alteram.

Quod

Quod si Scotus instantia illa nature siue originis, & omnem quam diuinis rebus attribuit antecessionem accipiendam esse existimat ex actione nostri intellectus, benedicit: sin vero aliter, nullo modo est eius sententia recipienda, quicquid pro Scoto dicat Liqueus. i. sent. d. 5. q. vnica.

OBIICI tamen contra potest. Deus rem vnā alteri destināt, igitur rem vnā vult propter alteram: estq; vna res volita ratio & causa volendi alterā: igitur non ex nostra cōsideratione modo, sed re ipsa etiā diuina volūtas prius natura hoc appetit, quam illud. Etenim si Deus vult Petro dare gratiam, quia eidem vult sempiternam beatitudinem tribuere, sequitur vt diuina volitio prius natura terminetur ad beatitudinem, quam ad gratiam. Ita redit opinio Scoti.

DICIMVS hac ratione illud duntaxat concludi, vnum volitū esse propter alterum: siue vnum volitum ordinari ad alterum, nō tamen vnū esse rationē volendi alterum. Vel certe Deum voluisse vt vnū sit propter alterum: nō tamen quod vnum sit causa volendi alterum.

POSTREMO sumimus prædestinationem supponere præscientiam earū rerum, quę sunt euenturę. Id quod hinc intelligitur quoniam prædestinatio supponit prouidentiam vniuersi, igitur præponit præscientiam rerum attinentium ad ordinem naturalem: hæc autem non solum sunt res naturales ex quibus constat vniuersitas secundum ordinem naturalem, verum etiam defectus & nature vt monstra, & animalium vt egritudines: & rationis, vt ignorantia, animi denique & morum, vt peccata. Etenim peccando & improbe agendo deficere, non pertinet ad ordinem gratiæ, sed ad ordinē nature: nempe cum in manu nostra situm sit peccare, iuxta illam sententiam, Perditio tua Israel: tantum modo ex me auxilium tuum. Antecedens porro illud ostenditur. Gratia adiungitur nature, ordini igitur gratiæ præponitur ordo nature: At prædestinatio in ijs habetur, quę pertinent ad ordinem gratiæ, prouidentia vero in ijs quę pertinent ad ordinem nature, igitur prædestinatio supponit naturalem ordinem vniuersi.

HINC iam illud intelligitur Deum præuidere prius Petrum creandum & ipsum peccaturū: quam ipsum destinet beato euo fruendo: Nam illud prius pertinet ad ordinem nature, hoc vero posterius ad ordinem gratiæ qui superuenit & accedit nature. Ita fit vt Christi prædestinatio lapsionis Adami future præscientiam: ac præuisionem supponat.

HINC iam colligi potest argumētōrū explicatio. Quod igitur ad primū illud Scoti argumētū attinet, negatur antecedēs: siquidē prædestinatio hominis

ad æternam beatitudinem supponat ordinē diuinæ prouidentię, subquam cadunt peccata, & defectus vniuersi, ita prædestinatio Christi supposuit præuisionem lapsus Adami cuius expiationi Verbi incarnatio est diuinitus destinata. Nā cōfectioni: & apparationi medicinæ præponitur morbi cognitio.

A nostra ADDE quia in volitionem diuinam non cadit ordo prioris aut posterioris secundum naturam, nisi solum secundum rationem & ^{nostram} mētis naturæ apprehensionem. A hoc modo lapsio Adami præintelligitur incarnationi. Nāq; vt ex diuinis literis intelligi potest, prius Deus præsciuit lapsionem Adami, & voluit eidem remedium afferre: deinde filij sui incarnationē institutam ac comparatā ad hoc ipsum esse voluit.

HVNC porro ordinem nonnulli sic intelligunt. Primo omnium Deū intelligimus voluisse bonitatē suam & summā gloriam vniuersitatis perfectæ, & absolutissimę procreatione ostendere, deinde voluisse vt aliquæ extaret in vniuerso creaturæ mentis compotes quę beatitudine afficerentur. Tertio intelligimus præuidisse Deum lapsionem aliquarum quas beato euo fruendo destinauerat. Quarto decreuisse lapsis remedium afferre incarnatione filij sui. Quinto voluisse animam Christi gratia, gloria, & dignitate cæteris omnibus hominū animabus antecellere: Ac ipsarum beatitudinem in Christi gloriam & excellentiam redundare.

HOC tamen loco magnopere notandum, prædestinationē Christi esse finē ad quem refertur electorum prædestinatio, finē inquā cui, idest, quia Christo ex nostra prædestinatione gloriæ multum & ornamenti accedat. Nostra tamen prædestinatio est finis prædestinationis Christi, quatenus ordinatur Christi prædestinatio ad consecutionem nostræ beatitudinis. Admirabile si quidem incarnationis opus Deus institutum, ac comparatum esse voluit ad peccati deletionem, & prolapsi hominis restitutionem. Ita fit vt nostra prædestinatio, & Christi prædestinatio se mutuo antecendant.

DICI etiam non incōmode potest, quemadmodum ex eo quem paulo supra statui mus ordine, intelligi potest: Prædestinationē nostram Christi prædestinationē sola mētis nostrę apprehensione antecedere: Christi tamē prædestinatio causa prior est, causalitate. s. effectiua, formali, et finali, effectiua quidem, quatenus Christus est hominū mediator, diuina ad nos deferens, formali vero, quatenus prædestinati sumus cōformes fieri imagini filij Dei, finali demū, quatenus electorū redemptio ad Christi gloriā, & excellentiā pertinet.

QVOD vero ad secundū argumentū attinet, damus Scoto Deum velle ordinatissime: non sic quidē vt ordo in diuinam volitionē cadat: sed in res ipsas
volitas

volitas. Illud etiam concedimus animam Christi esse illi fini propinquiorem, nempe cum sit beatorum ceteris animabus, item concedimus hominum beatitudinem voluisse Deum ad Christi beatitudinem esse institutam, uti diximus: Negamus tamen prius Deum præordinare quæpiam ad æternam beatitudinem: quæ prævideat quæ illi fini sunt contraria, siquidem ordini gratiæ preponitur ordo nature, & ideo prædestinationi preponitur providentia & prævisio futurorum.

CAIETANVS respondet eum qui ordinate vult prius finem expetere, deinde id quod est fini propinquius de possibili, non de facto. Nam fieri potuit de facto, ut finem non voluerit nisi sub tali medio, & occasione. Deus igitur ut potuerit velle incarnationem non ut redemptiuam, de facto tamen eam sic voluit ut diuinæ literæ testantur. Erratum est igitur ab Scoto quia ex magis vel prius causalitate finali volito de possibili, effectum esse voluit, sic fuisse volitum de facto.

AD tertium variè respondetur, vno modo negata cōsecutione: partim quia nihil est incōmodi maius bonum ordinari ad minus bonum, tanquam ad finem proximum & secundarium, si tamen minus illud bonum ornamentum aliquid maioribus bono conciliet. Sic hominum redemptio in Christi summam gloriam, summamque decus redundavit: iuxta illam Pauli sententiam, Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum & dedit illi nomen quod est super omne nomen.

ADDE quia fieri potest ut maius bonum non appetatur nisi ut coniunctum cum minore bono, sic animæ Christi prædestinatio coniuncta est cum hominum redemptione, iuxta illam eiusdem domini sententiam, oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. Ex qua domini sententia aperte intelligitur, fuisse eundem dominum gloriam cōsecutum ex redemptionis negotio cōfecto, ac proinde Deum sic instituisse.

ALTERO modo illud argumentum sic diluitur ut dicatur, prædestinationem animæ Christi ad æternam beatitudinem, non fuisse ordinatam ad hominum salutem, sed ipsam Verbi Dei incarnationem: Salus autem hominis ut per Christum comparata, ad Christi summam gloriam fuit diuinitus ordinata: statuit enim Deus ut homo Christus IESVS sub tali medio & effectu, hoc est, crucis perpessione, tantam gloriam assequeretur.

QUARTVM argumentum variè diluitur. Sunt qui dicant nihil esse incōmodi maius bonum quadam veluti occasione propter minus ceu propter finem

Caiet. 3.
p. 91. ar. 3.

Philip. 2.

Luc. 24.

par-

partialem, & secundarium euenire, cum tamen alioqui fuerit propter excellentiorem finem, vniuersi. s. perfectionem, exornationemq; , & diuinæ bonitatis ampliorem declarationem comparatum.

QVO circa hoc iam loco notandum est, finem dominicæ incarnationis, remotiorem quidem esse perfectionem vniuersi, propinquiorem vero electorū liberationem, totalem vero vtrumq;.

Ioel. 2.

ALI respondet fuisse decentissimum, vt tanta bonitas bonum tantum, cuiusmodi est vnio personalis vellet tali oblata occasione, peccato videlicet hominis ad id diuinam misericordiam inuitante. Est enim Deus omni humana iniquitate superior, iuxta illam Ioelis sententiam, patiens, & multæ misericordiæ prestabilis super malitia: ex quo efficitur, vt nullis vincatur malis summi illius numinis summa bonitas: quæ sese in omnia profundit, sed ex malis potius bona, Augustino teste, comparet.

Bon 3.5.

d. 1 q. 2.

Rhom. 8

QV O circa hoc loco ait Bonauent. Nequaquam hominum improbitas effecit vt Deus humanam carnem assumeret, sed bonitas ipsius potius & charitas: qua efficitur vt omnia cooperentur in bonū ijs qui secundū propositum vocati sunt sancti.

AD quintum respondetur prædestinationem Adami & omnino omnium electorum esse priorem prædestinatione Christi, priorem in quam secundū nostrum apprehendendi modū: at via causalitatis efficientis, formalis, & finalis Christi prædestinationem antecedere: vt exposuimus.

SVNT qui dicant gloriam animi Christi priorem esse gloria electorum: ipsam vero incarnationem esse posteriorem secundum habitudinē causæ finalis. vt quæ fuerit ad afferendam hominibus salutem: & pariendam vitam beatam diuinitus comparata. Omnes enim per Christum beatam vitam consequimur. Neque est enim aliud sub cælo nomē in quo oporteat nos saluos fieri.

Actuū. 4

AD sextum respondetur, rationem capitis duabus rebus maximè constare, consensione. s. & influxu. Congruit siquidem caput cum membris, & influit in membra. Hoc posterius principalius est, illud prius minus principale.

Vtrinque habet Christus quod sit caput ecclesiæ, cæterum illud conuenit ipsi quatenus homo, hoc vero quatenus Deus. Ex quo iam efficitur quod si diuinum Verbum carnem minime assumpsisset, adhuc caput suum haberet ecclesia, nempe ipsum Deum: essetq; Deus caput ecclesiæ non consensione ac conspiratione naturæ, sed gratiæ, & omnino virtutis influxu: quo eodem modo Deus mentium beatarum est caput.

AD septimum & octauum respondetur, fuisse decentius, & cū diuina bonitate & charitate congruentius assumi à deo naturam humanā homine prolapso ac perduto quā eodem integro & in officio manente. Nam homo rerū sensuum specie ductus ac delusus in peccatum lapsus est, & rerum coelestium & inuisibilium curam animo & cogitatione deposuit. Quocirca Deus qui omnem oculorum aciem effugit, humano corpore indutus, hominum sese aspectibus obiecit, vt homines rerū visibilium amore & studio incētos, rerū inuisibilium cupiditate, & studio inflamaret quemadmodū in Prefatione dicitur, vt dum visibiliter Deū cognoscimus, per hūc in inuisibilium amorē rapiamur.

PORRO homo primo illo vitæ innocētissime statu, integritatē & innocētiam perpetuo conseruasset, fuissetq; tum diuina vis, diuinaq; bonitas ex rerū admirabili procreatione, moderatione & exornatione euidenter cognita atq; perspecta. Ac de causa incarnationis hætenus.

DE CONVENIENTIA INCARNATIONIS.

Quæstio. III.

Vtrum decuerit diuinū Verbū humanā carnē assumere?

SUBIECTA incarnationis causa eaque à nobis exposita, reliqua est illa quæstio, decuerit ne vt Deus hāc noxā in se reciperet, & expiaturus hominū peccata humanę se carni cōiungeret? Pro quæstionis explicatiōe ponimus hāc cōclusionē. Non solū decuit, verū etiā fuit necessariū Deum incarnari.

PRIORIS conclusionis partem hoc argumēto ostendo. Deo cōuenit quicquid ad boni rationem pertinet, nempe quia non solū sit bonus, verum etiā ipsum bonum, at ad boni rationem pertinet sese cum alijs communicare, Namque bonum D. Dionysio auctore, ea est natura vt sese in alia diffundat, est igitur deo cōueniens vt sese cum rebus à se procreatis communicet, cumque Deus sit summum bonum, Deum decet vt sese summe cōmunicet: at sese summe communicare aliter non potuit nisi carnis assumptione, fuit igitur decētissimū, & cum summa diuini numinis bonitate cōgruentissimū, vt Deus humanæ se carni coniungeret.

ASSUMPTIONI, ei videlicet propositioni quæ dicit, Deum ipsa carnis assumptione sese summe cum creatura cōmunicasse, ita fidem facimus.

TRIBVS modis sese Deus qui est ipsum bonū cum creatura cōmunicat, naturaliter. s. supernaturaliter, & hypostatice. Naturaliter sese Deus cū vniuersitate cōmunicauit impertiendo illi esse: quod ipsum esse quædam est illius sum-

summi & diuini esse participatio, & veluti quædam diuinæ naturæ delibatio. Sunt enim res omnes ad exemplar diuinæ naturæ conditæ & effictæ. Supernaturaliter vero sese Deus vniuersitati rerum cōmunicauit, naturam eā quæ mentis & rationis particeps est ad cōsortium diuinæ nature per gratiam euehendo: iuxta illam D. Petri sententiam, Per quem nobis magna & pretiosa promissā donauit, vt efficeremur diuinæ naturæ consortes. Etenim hoc communicationis genere Deus creaturæ id impertiuit quod solius dei proprium est: nempe Deum cernere, eoq; conspecto frui, id quod creatura gratiæ particeps interim dum in vita manet quadam inchoatione præstat, cum vero vita excesserit, & ad celeste domicilium peruenerit, illud idem præstat & iam obtinet consummate, nempe quia ipsum Deum cernat: eiusq; conspectu sempiterno fruatur. Dicitur autem hæc communicatio supernaturalis: siquidem vi nulla naturæ possit obtineri, omnemq; superet vim naturæ & ordinem, sed solo diuino munere, & gratia hoc diuinæ naturæ consortium homines consequantur.

HYPOSTATICE vero sese deus communicauit: cum creaturam ad diuinæ personalitatis consortium euexit, ita. s. vt vna persona fieret ex tribus, verbo. s. anima, & carne. Hæc cōmunicatio summa est, vt qua non possit alia maior excogitari. Hoc siquidem communicationis genere tribuit deus creaturæ non creatum aliquod donum naturalis aut supernaturalis ordinis, sed suammet personalitatem: itaque effectum est, vt vere ac re ipsa deus esset homo, & homo vere ac re ipsa esset Deus: nempe quia in vna eadēque Verbi Dei persona diuina & humana natura admirabiliter conuenierint. Non potuit creatura ad maius aliquid diuina vi & munificentia prouehi. Hac etiam ratione effectum est, vt rerum vniuersitas summū ornamentum & dignitatem admirabilem consequeretur. Namque humana natura ad diuinam hypostasim assumpta: & omnis natura reliqua quodam modo assumpta est, nempe quia homo ex omni constet creatura natura intelligente scilicet, sentiente, & corporea.

EX quo effectum est, vt diuini Verbi incarnatio fuerit vniuersitatis rerum subiectio, Iuxta illam domini sententiam: Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret: vt pote cuius incarnatio esset non saluti modo hominibus qui in mundo essent, verum ipsi vniuersitati etiam summo decori, & ornamento, fuit igitur decentissimum, & cum diuina bonitate congruentissimum vt humanam Deus carnem assumeret.

EXISTVNT tamen hoc loco nonnullę quęstiuclę dignissimę explica-
tu: in quibus illa est prima: anne ex boni ratione efficaciter concludatur, Deū
bonitatis suę aliquam partem creaturę impertire. Nam cum Deus li-
bere & voluntarie creatis rebus bonitatem suam impertiat, id vero quod
ad boni rationem pertinet, necessārio ac naturaliter eidem conueniat, effi-
citur vt minus artificiose ex naturali boni ratione illud effectum sit, quod li-
bere & minimē naturaliter Deo conuenit .s. communicare sese creaturis.
Neque enim liberum & voluntarium ex naturali, & necessārio recte cō-
cluditur

ACCEDIT quia ex huiusmodi decursu videtur potius necessitas incarna-
tionis cōcludi: quā ipsius cōuenientia. Nam cuiq; id necessārio cōuenit, quod
est ad naturā rei illius accōmodatū: At Deus est bonus, eidem igitur natura-
liter ac necessārio ratio ipsius boni cōuenit, quę in cōmunicatione cōsistit.

CAIETANVS hęc quęstiuclam sic explicandā putat vt dicat hac ratione,
siue argumentatione non concludi liberū ex necessārio: sed cōmune ex com-
muni. Namq; bonū est quiddā transcēdēs & latissimē patens, amplectiturq;
bonum non solum accōmodatum naturę, verū etiam accōmodatū volūtati:
ac proinde abstrahit ab utroq; essēdi & causandi modo .s. per modum natu-
rę: & per modum voluntatis. Ex quo iam efficitur vt esse diffusiuum & cō-
municatiuum sui, quod pertinet ad rationem boni indefinite & minimē ad
certam aliquam sese communicandi rationem: accōmodate accipiendum
sit: ita fit vt in quoq; genere spectetur accōmodate ad ipsius naturam, vt .s.
agens naturale, naturaliter sese communicet: agens vero liberum: libere ac
voluntarie. Quare non voluntarium ex necessārio, sed commune potius
ex cōmuni conficitur. Effectum est enim absolute pertinere ad rationem
summi boni, vt supremo modo sese creaturę cōmunicet, idq; siue natura-
liter, siue libere.

HÆC Caietanus. Nobis tamen huiusce quęstiuclę hęc videtur apertior
& planior explicatio. Dicimus ipsi bono natura conuenire esse diffusiuum
sui, seseq; communicare quemadmodum homini ratiocinari: cæterum
quodq; agit ad cōmunicationem sui eo modo quo ipsi conuenit agere:
actio autem conuenit agenti, vel naturaliter siue modo naturę, vel li-
bere siue modo voluntatis: ac agens quidem naturale operatur modo
naturę: agens vero liberum modo voluntatis. Bonum igitur illud quod
est naturale agens, communicat bonitatem suam modo naturę: Bonum
vero illud quod est agens liberum, communicat bonitatem suam modo

volun-

Caiet. 3.
p. q. 1. ar. 1

voluntatis. Cum igitur Deus extra agat & efficiat modo voluntatis, ac libere, & nullo modo naturaliter ac necessario, hinc fit vt optima illa numinis voluntas sese cum rebus omnibus libere: & sponte communicet. At diuinæ voluntati qua bona est, natura conuenit sese cum rebus communicare, qua vero tale quiddam bonū est. scilicet voluntas bona, libere sese cōmunicat.

HINC iam intelligi potest prioris argumenti explicatio. Namq; boni vis & natura in eo posita est, vt sese cum alijs communicet, absolute tamen, hoc est, per abstractionem ab hac vel illa communicandi sui ratione: at in quoq; genere bonum vim illam suam explicat accōmodate ad suam naturam, vti exposuimus.

POSTERIVS vero argumentum sic diluimus vt fateamur deo conuenire boni ipsius vim ac naturam, vt qui sit ipsamet essentia bonitatis, accōmodate tamen & apte ad ipsius naturam per quam agit ad sui diffusionem, agit autē & efficit extra libere, vt interim agat intra naturaliter ac necessario.

SECUNDO illud exquiritur, anne diffusio ac cōmunicatio sui, boni ipsius naturam & essentiam attingat? Negatio his argumentis probari facile potest. Id quod nullam perfectionem declarat, boni naturam & essentiam minime attingit: nam q; bono nihil conuenire potest quod sit præter aut extra boni latitudinem, quod autem nihil perfectionis continet est huiusmodi, si quidem bonum & perfectum se mutuo consequuntur, at sese cum alijs communicare nihil perfectionis videtur declarare, igitur illud boni naturam, & essentiam minime attingit. Minor ostenditur. Nam alioqui deo ab æternitate perfectio aliqua defuisset, nempe qui diuitias bonitatis suæ ab æternitate cum externis rebus, quæ nullæ erant, minime cōmunicauerit.

PRÆTEREA. Bonum vim ac rationem finis obtinet, non causæ effectricis, namq; appetibile habet rationem finis, quodq; verò quatenus bonum, est appetibile, at esse diffusiuum sui causæ effectricis rationem continet, non videtur igitur boni natura & essentia in eo esse posita, vt sit diffusiuum sui.

POSTREMÒ si bonum esset sui diffusiuum, fieret profecto ac contingeret in infinitum progressio, namq; & bonum etiam cōmunicatum esset sui diffusiuum: aut igitur veniendum est ad aliquod bonum quod non est diffusiuum sui, id quod pugnat cum boni natura & ratione, vel certe non est ea boni vis & natura.

PRIMUM argumentum diluendum putat Caietanus, negata minore propositione, quod verò ad probationem eiusdem propositionis attinet, negandam existimat consecutionem: quando quidem hæc boni cum rebus alijs cōmuni

inunicatio perfectionem, illa quidem declarat, non quæ sit naturæ sese communicantis, sed eius quocumque bonitas comunicatur. Nam sese comunicans diffusionem suæ bonitatis non efficitur melius, neque perfectionis aliquid acquirit: non enim homo humanum esse alteri impertiens efficitur melior, sed illud potius bonum efficitur, cui esse illud tribuitur ac comunicatur.

SECUNDVM argumentum postulat ut explicetur boni definitio tradita à D. Dionysio eo quem de nominibus diuinis scripsit libro. c. 4. Hanc igitur definitionem D. Thomas. i. p. q. 5. ar. 4. ad. 2. Sic interpretatur ut existimet hanc diffusionem esse referendam non quidem ad genus causæ effectricis, sed finalis. Nam inquit bonum est diffusiuum sui eo modo quo finis dicitur mouere & impellere, finis autem impellit ad agendum, bonum igitur hactenus dicitur sui diffusiuum, quatenus ad agendum excitat ac comouet: qua actione res appetens boni esse aliquod consequitur.

Tho. i. p.
q. 5. ar. 4.

CÆTERVM. i. contra Gent. libro. c. 37. causalitatem boni ad genus causæ effectricis referendum censet. Agendo enim quodque esse, & bonitatem in alia diffundit, vis igitur & essentia boni in eo consistit ut sese in alia agendo diffundat. Non videtur igitur sibi constare D. Thomas.

Thom;
con. gen.
l. i. ca. 37.

SUNT qui pro Thoma respondeant, bonum capi duobus modis, formaliter. s. & fundamentaliter siue potius materialiter. Bonum formaliter est ens quatenus fundat rationem appetibilitatis, hoc est, ens qua appetibile est. Bonum vero fundamentaliter siue materialiter est ens siue res ipsa quæ alioqui bona est. Ponitur ergo duplex assertio. Prior est huiusmodi. Bonum formaliter sumptum est diffusiuum sui per modum causæ finalis: est enim id cuius gratia cætera in actionem incumbunt.

POSTERIOR assertio. Bonum materialiter sumptum rationem obtinet effectricis causæ: Nam quodque fundamentaliter est bonum, quatenus obtinet esse: iam vero rei cuique conuenit actio, qua est ens actu. Ita fit ut communicatio bonitatis & ipsius actus essendi proficiscatur à bono & tanquam ex fine, & tanquam ex causa efficiente: tanquam ex fine formaliter, tanquam ex efficiente fundamentaliter. Vtroque modo esse, & bonitas à summo & optimo Deo in res ipsas dimanant. Deus enim est causa rerum omnium efficiens, & extremum ad quod omnia referuntur.

QVOD vero ad tertium argumentum attinet, dicimus boni rationem non in eo consistere ut sese in alia actu diffundat: sed ut fit ea vi qua possit in alia diffundi: quemadmodum etiam animal non eo dicitur perfectum, quia

B rem

rem sui similem generat : sed quia sit ea vi qua possit animal sui simile procreare.

DICI etiam potest non fieri, quod ad diffusionem attinet progressum in infinitum, siquidem bona non perpetuo durabunt, ac proinde non erit actio boni perpetua aut per rationem efficientis, aut per rationem finis.

TER TIO illud venire potest in dubium. Anne quicquid ad rationem boni pertinet Deo conueniat. Namque latrare, & ratiocinari ad rationem boni pertinent, illud siquidem ad bonitatem canis: hoc ad bonitatem hominis pertinet: at hæc Deo minimè cōueniunt, ut satis constat, non igitur quicquid ad rationem boni pertinet iam in Deum conuenit.

HVIUS quæstiunculæ facilis est explicatio. Bonum accipitur duobus modis, in toto genere .s. & indefinite, & in parte ac definite, ut .s. tale quiddam bonum est, humanum videlicet aut angelicum. Bonum in genere sumptum abstrahit à bono speciatim sumpto, estque illius proprium esse sui diffusiuum. Dicimus igitur Deo conuenire quicquid ad rationem boni generatim sumpti pertinet. Namque Deus est ipsamet natura & essentia bonitatis, igitur quicquid pertinet ad rationem boni simpliciter, id est omnino Deo attribuendum : iam vero sese cum alijs cōmunicare naturam boni simpliciter attingit, est igitur illud Deo cōuenientissimum. Cæterum non quicquid pertinet ad rationem definiti boni, id iam Deo congruit, quandoquidem illud suapte vi & natura interdum imperfectionem declarat, iam autem omnis naturæ creatæ bonitas Deo attribuitur sublata imperfectione. Adhuc ostendimus fuisse decentissimum ut se Deus humanæ carni coniungeret, reliquum est ut doceamus fuisse illud necessarium, id quod in conclusione nobis erat secundo loco ad ostendendum propositum.

DE NECESSITATE INCARNATIONIS:

& satisfactione Christi.

Quæstio. III.

*Fuerit ne necessarium, ut Dei filius humana
carni coniungeretur.*

Cōclusio **F**VIT necessarium ut Dei filius carnem humanam assumeret. Huius cōclusionis vniuersa probatio petenda est ex fine huic sacratissimæ incarnationi proposito. Etenim quemadmodum iam secūda quæstione docuimus, hoc consilio se Deus humanæ carni coniunxit, ut humana carne indutus peccata homi-

hominum expiaret, hominumq; genus perditum ac profligatum in veterē cum dignitatis, tum gratiæ gradum restitueret. Iam ergo ita licet argumentari sumptis ac petitis argumentis ex fine, nempe satisfactione, & expiatione peccati. Genus hominum vniuersum peccato obligatum satisfacere tenebatur pro peccato: at hanc satisfactionem homo præstare minime potuit, immo neque alia quæuis creatura: solus tamen Deus potuit, fuit igitur necessarium vt Deus humana se carne indueret, quo hanc satisfactionem peccato debitam præstaret, atque expleret. Minoris propositionis pars prior ita ostenditur. Homo ipse peccato obligatus tenebatur, ac proinde ad satisfaciendum ineptus erat: vt qui à Deo sese abalienauerat, ipsiusque gratia exciderat. Est enim diuinis literis proditum, hostias impiorum esse abominabiles.

Thom. 3.
p. q. 2. ar. 2.
Itē. 3. sct.
d. 1. q. 1.
ar. 2.

Prou. 15.

POSTERIOR pars ostenditur hoc pacto. Creatura quicquid est & quicquid habet hoc ipsum Deo debet, à quo illa omnia accepit, ex quo efficitur vt pro se non possit nedū pro alio, satisfacere, igitur non modo homo ipse qui in offensionē diuini Numinis incurrit, sed neq; quæuis creatura alia potuit pro peccato, quod genus hominū vniuersum inuasit, satisfacere.

PRÆTEREA quilibet homo aliquid minus est hominum tota vniuersitate, non potuit igitur pro peccato totius generis humani satisfacere. Cōsecutio firma est, quando quidem bonum vnius hominis, immo vero neq; multorū hominū potuit illud, quod genus hominū vniuersum ex peccato cepit detrimentū, ad æqualitatem resarcire.

Collectio.

FUIT igitur necessarium quo perfecte ipsi Deo pro peccato, quo omnes homines obligati tenebantur, satisfieret, hominesque tam immanis tamq; late patentis sceleris tyranide liberarentur, vt satisfactionem exhibiturus, esset non homo solum verum etiam aliquid supra hominem: homo quidem vt posset satisfactionem exequi & explere: Aliquid vero supra hominem, vt satisfactio ex se esset sufficiens, & æqualis. At aliquid supra hominem est solus Deus, nam quod ad ordinem beatitudinis attinet, nihil sunt Angeli hominē superiores, siquidem eundem finem expetunt, & eandem beatitudinem consequuntur. Fuit igitur non solum decentissimum, verum etiam summe necessarium, quo peccata hominum cumulatissima satisfactione expiarentur, vt Deus homo fieret, carnemque humanam assumeret.

SED hoc loco iam multæ quæstiones existūt dignissime explicatu in quibus

illa est prima. Vtrum homo purus potuerit cumulate, & ad æqualitatē Deo satisfacere pro peccato, quo genus hominum vniuersum infectum erat.

DEINDE illud venire consuevit in dubium. Vtrum Christus dominus hanc cumulatam ac perfectam satisfactionē præstare potuerit.

SVBINDE illud exquirendum est. Anne hominis satisfactio ex Christi domini nostri satisfactione vim, & efficacitatem consequatur.

POSTREMO expendendū. Vtrum decuerit genus hominū perditū illud quidē & collapsum, satisfactione in pristinū dignitatis gradū restituere.

Quæstio. V.

Vtrū purus homo potuerit pro peccato quo genus hominū vniuersum obligatū erat, cumulate & ad æqualitatē Deo satisfacere?

QVOD igitur attinet ad primam quæstionem D. Thomas negationē est amplexatus, quemadmodū satis cōstat ex superioribus argumētis: quibus posteriorē conclusionis partem confirmauimus. Quā eandem sententiā doctissimus Durandus hoc argumento vult esse persuasam. Non magis homo obligatur ipsi Deo propter peccata commissa ad satisfactionē, quam obligatur propter accepta beneficia ad gratiam referendā: At homo pro acceptis beneficijs non potest parē ipsi Deo gratiā referre, & quod vulgo dicitur, condignū aliquid & æquale rependere. Nihil enim Deo aliud reddimus quā quod ab ipso accepimus, quē admodū Paralip. 26. est à sanctissimo Dauide pijsime ac religiosissime dictū. Quod de manu, inquit, tua accepimus reddimus tibi, homo igitur pro peccato in Deum commissō non potest condignā satisfactionem præstare, ita. s. vt bonum reddat eiusmodi: quod offensam ex æquet æqualitate quantitatē.

Dur. 3. 5.
d. 20. q. 2

Paral. 26

Scot. 4. 3.
d. 15. q. 1.
art. 2.

VIR tamen acri ingenio Scotus negantem partem tuetur, multisq; argumētis ostendit posse purum hominē ad æqualitatē pro peccato satisfacere. Principio igitur ita argumentatur. Satisfactio quædam est redditio æquiualentis pro æquiualentī. At quantum malum fuit hominis à Deo auersio & abalienatio per peccatum, tantum bonū est hominis in Deum per charitatem cōuersio: cum igitur homo possit in Deum cōuerti, sequitur vt possit pro peccato ad æqualitatem satisfacere.

PRÆTEREA quantū boni potuit inesse meæ actioni, tantūdem & nō plus aliquid eripuit peccatum: at boni tantūdem potuit inesse posteriori actioni, qua ad Deum confugio, potest igitur homo Deo æquale aliquid reddere

ac re-

ac rependere pro peccato.

TERTIO. Prepotens ipse Deus potest per absolutam potētiam alicui homini gratiam largiri nullo respectu meriti passionis Christi: quemadmodū & ipsi Christo summā gratiam tribuit citra omne meritum, aut ipsius Christi aut cuiusvis alterius: prius siquidem Christus est preuisus gratiam habiturus, quā passio ipsius acceptanda prauideretur: at a ctione gratia informata redditur æquale aliquid ei quod est per peccatum ablatum, relinquatur igitur posse hominem pro peccato, Deo ad æqualitatem satisfacere.

QUARTO. Si homo non posset pro peccato cumulate & ad æqualitatem satisfacere, eo esset quia numinis offensio est infinita: at id non impedit, quominus homo possit ad æqualitatem satisfacere, omnino igitur confitendum est posse hominem pro peccato ipsi Deo ad æqualitatem satisfacere. Minor ostenditur, si infinitas offensæ esset in causa ut homo non possit ad æqualitatem satisfacere: reuera neq; Christi domini nostri passio satisfactioni sufficisset, ^{utque} ~~neq;~~ finitum quiddam bonum esset: etiam accepta secundum vniuersam meriti rationem.

ACCEDIT ad confirmationē. Quia Numinis offensio est infinita nō simpliciter, sed ex parte, hoc est, per relationem ad obiectū offensum: non est igitur quod satisfactorem requirat reddentē simpliciter infinitum, sed infinitū ex parte: at quiuis homo actionem suscipiens ex gratia & charitate profectā, infinitum aliquid reddit quodam modo: namque hominis operatio cum ex gratia informante, tum ex merito passionis Christi infinitatem quādam consequitur, quemadmodum in quarto disertissime docuit D. Thomas. Potuit igitur homo æquiualens aliquid offensæ reddere pro peccato. Ex quo iam illud consequitur minus efficaciter ex infinitate offensæ concludi, satisfactorem esse debere necessario suppositum diuinum: quod reddat infinitum aliquid simpliciter.

POSTREMO ille proprie satisfacit pro offensa, qui reddit ei in cuius offensione incurrit id quod equè aut magis amat: quam sui offensionē oderit. At homo actionē suscipiens ex gratia & charitate profectā, Deo rependit id quod equè vel magis diligit, quā offensionē sui exosam habuerit, namq; tam Deo placet actio sui charitate suscepta, quā displicet actio ab sui charitate aliena: potest igitur homo equale aliquid Deo rependere pro peccato.

PRO explicatione quæstionis sunt nōnulla prenotanda. Principio illud annotatum esse volumus: Durādum quod ad propositam quæstionem attinet, partim sentire cū D. Thoma: partim ab eodē dissentire. Sentit quidē haftenus,

quatenus cōfirmat non posse purum hominem pro peccato cumulate & ad æqualitatē satisfacere, dissentit vero eo, quia docet, non modo purū hominē, sed neq; ipsum dominū IESVM Christū potuisse ad æqualitatē Deo satisfacere, cōtra quod tñ sensit D. Thomas quē ad modū suo loco exponemus.

DEINDE expendenda est satisfactionis definitio tradita à Theologis. 4. sē. d. 14. & 15. Satisfactionem enim esse definiunt redditionem debiti. Nam quē ad modum Thomas author est. 4. sē. d. 14. q. 1. ar. 1. Dei offensa quedam est in æqualitas pugnans cum æqualitate iustitię. Homo siquidē per peccatū in offensionē Numinis incurres, Deo subtrahit id quod alioqui ipsi iure debitū est, amorem. s. & honorē: amorem quidem, quatenus aliquid magis diligit quā Deum: honorē vero, quatenus suam volūtatem diuinæ volūtati antepōnit, & per summā impudentiam ac superbiam aliquid suscipit, quod diuinę volūtati quę nobis diuinis præceptis cognita & perspecta est, magnopere repugnat. Hoc porro per peccatum & offensam Deo subtractū debitum satisfactione redditur & rependitur, qua eadem inæqualitas ad æqualitatem quodam modo reducitur. Dicimus quodammodo, quando quidem hominis satisfactio non est offensæ simpliciter æqualis, nempè cum inter Deum & hominem æqualitas simpliciter minimè intercedat, sed quadam proportione. Nam homo non quantum debet reddit ac rependit Deo, sed quantum viribus consequi potest.

HINC iam intelligitur duobus modis posse alicui debitū rependi, vno modo ad æqualitatē, altero modo accōmodate cum ad facultatē eius qui debitū reddit, tū ad acceptationē eius, cui debitū illud redditur. Ac proinde duplex esse satisfactionis genus, ad æqualitatē vnū, per acceptationē alterū. Prior illa satisfactio est simpliciter perfecta, hæc vero posterior est sufficiens ex parte.

PORRO tum redditur debitum ad æqualitatem cum tantūdem redditur quantū debetur: Id quod tum fit vel maximè cum & is qui debitū rependit, est tota vel certe præcipua causa eius quod reddit, & id reddit quod alioqui suū est, neq; est ei cui satisfacit modo aliquo debitum: Vnde & satisfactio esse definitur redditio equiualētis aliās non debiti. Cum vero illa duo desunt, tum debitum redditur non ad æqualitatem sed accōmodate ad facultatē reddentis & secundum acceptationē eius cui satisfacit.

HIS ita constitutis duas statuimus conclusiones. Prior conclusio est huiusmodi. Nullius puri hominis satisfactio esse potest simpliciter perfecta, & ad æqualitatē: id vero ostenditur hoc pacto: In satisfactioe simpliciter perfecta, quęq; debitum exequat duo requiruntur: & quod is qui satisfacit sit tota, vel

certe

certe principalis causa condignitatis, & valoris actionis satisfactoriae & quod reddat id quod suū est, neq; est aliās debitū ei cui satisfit: at nulla actio puri hominis est huiusmodi, relinquitur igitur purū hominē non posse satisfactionē simpliciter perfectā præstare. Maior propositio constat ex ijs quæ secūdo loco annotauimus, minor vero in hunc modū ostenditur, condignitas & valor actionis satisfactoriae vniuersus prouenit, ortumq; habet cum ex Spiritu sancto ad agendū impellēte, tum ex gratia actionē informāte, quæ ipsa gratia homini donatur à Deo, propterea quicquid homo habet boni, id totum debet acceptum referre Deo. Namq; omne datum optimū: & donum perfectū de- Iacob. 1.
 sursum est descendens à patre luminū, igitur illa duo in actione puri hominis desiderantur: non est igitur ad æqualitatem satisfactoria.

COROLLARIUM. Hinc illud est consequēs actionem hominis qua satisfactoria est, non esse omnino ipsius hominis, sed Dei ad agendū excitātis, & actionē ipsam condignā per gratiam efficiētis. Est tamē ipsius hominis quodā modo: quatenus. s. ex libero hominis arbitrio proficiscitur, quemadmodum Thom. 4
 D. Thomas. 45 d. 15. ar. 1. in responsione ad secundū argumentū disertissimè 5. d. 15.
 annotauit. Ita enim ait, quod habet seruis hominis, totaliter est domini, ita s. 4. d. 15.
 vt nihil sit ipsius serui: at quod habet seruis Dei, ita est ipsius Dei, vt etiam sit ipsius serui propter arbitrij libertatem.

POSTERIOR cōclusio. Homo purus potuit pro peccato non solum proprio, verū etiā totius humani generis satisfacere satisfactione simpliciter imperfecta. Quæ tamen sufficeret per acceptationē eius cui debitū persoluitur. **HOC** vero sic ostēditur. Satisfactio imperfecta, ex acceptatione ac benignitate eius cui satisfit, vim omnem suam, ac valorē consequitur: At Deus potest quancūq; hominis actionē acceptare eaq; esse contētus: siue illa actio sit gratiæ forma decorata, siue eadem destituta: relinquitur ergo posse purum hominem de peccato suo, aut alieno Deo satisfacere, nō quidē satisfactione perfecta, sed quæ sufficiat per acceptationem ipsius Dei.

HINC intellige, vim omnem humanæ satisfactionis non esse homini attribuendā sed Deo actionē ipsam per gratiā cohonestanti, & condecoranti, & per misericordiam acceptanti.

HINC iam perspici potest aduersariorū argumentorum explicatio. Primū igitur argumentum diluitur explicatione maioris propositionis. Damus siquidem aduersario satisfactionem esse redditionem æquiualentis pro æquiualentem, æquiualentem inquam, vel simpliciter, & æqualitate quantitatis, vel ex parte, & æqualitate proportionis. Iam autem homo per arbitrij

libertatem in Deum conuersus: & gratia diuinitus in fusa cohonestatus, & collustratus, Deo reddit æquiualeus posteriore modo, hoc est, accommodate cum ad facultatem reddentis, tum ad misericordiam acceptantis.

SECUNDVM argumentum diluitur negata minori propositione: Nāq; peccatum abstulit in aius bonum quam possit in actione mea posteriore, qua mea est, reponi. Abstulit siquidem gratiam & charitatem quam peccator nō potest in se ipso reponere: iuxta illam sententiam Osee. 13. Perditio tua Israel, tantūmodo ex me auxilium tuum: hoc est, à me illud tibi præstandum est, quo possis mihi de peccatis in me admissis satisfacere.

QVOD vero ad tertium argumentū attinet, hypothesim lubenter aduersario concedimus: sed tum illa satisfactio est æqualis non simpliciter, sed ex parte, hoc est, per diuinam gratiam gratificantem: & misericordiam acceptantem. Perinde est enim tribuere alicui id cuius interuentu ipsius actio est satisfactoria, nempe gratiam & charitatem, atq; ipsius actionem per misericordiam acceptare.

NOTANDA sunt hoc loco duo magnopere, illud est prius, hoc interesse inter Scotum & D. Thomam: quoniam Scotus gratiam & charitatem ad hominem satisfacientem relata esse voluit: ac proinde purum hominē posse confirmavit æquale aliquid reddere ac rependere pro peccato: At D. Thomas hæc eadem in Deum referenda esse censuit hominis actionem per gratiam dignificantem, ac proinde per misericordiam acceptantem: quod vero ad satisfacientem attinet, purum hominem, & solas naturaleis vires considerauit: ac proinde non posse hominem qua huiusmodi pro peccato satisfacere constanter asseruit, nisi forte per diuini numinis acceptationem. Non negat igitur D. Thomas hominem posse de peccato Deo satisfacere, sed non posse id præstare ad æqualitatem, & per adæquationem offensæ, vt possit satisfacere per misericordiam acceptantis.

POSTERIORE loco illud annotandum est, satisfactionem simpliciter æqualem hoc differre à satisfactione æquali ex parte: quoniam illa habet charitatem, siue amicitiam eius cui satisfit, pro termino. Etenim ad beneuolentiā & amicitiam recuperandam eius cuius offensio excitata est, comparatur: At satisfactio imperfecta ex charitate eius cui satisfit, proficiscitur, nempe quia ex ipsa vim omnem ad placandum consequatur. Deus enim nullis alijs actionibus nisi ex sui charitate profectis: & gratia condecoratis, placatur.

QVOD vero ad quartum argumentum attinet, concedimus ob id nō posse hominem purum pro peccato satisfacere, quia diuini numinis offensa est infinita,

fnita, vnde fit vt actio peccati sit infinite demeritoria, ac proinde satisfacti-
onem requirat vim, & efficacitatem infinitam habentem. Quam quidem
efficacitatem actio puri hominis ex sese, hoc est, per exclusionem diuinæ gra-
tiæ gratificantis, & misericordiæ acceptantis, habere nullo modo potest: vt
possit tamen eandem vim obtinere, per adiunctionem gratiæ dignificantis,
& misericordiæ acceptantis: At tum illa actio non est hominis satisfaciens
omnino, nisi quatenus ex libero arbitrio proficiscitur, vti iā supra docuimus.
PORRO confirmationem sic diluimus vt dicamus offensam Numinis esse
infinitam illam quidem non simpliciter & in genere entis, sed ex parte, hoc
est, in genere mali, est siquidem Dei offensa malum infinitum: quo etiam
modo actio charitate informata est infinita, ex parte. s. tum propter obiectū
infinitum quod attingit, tum in genere meriti. Quocirca damus aduersario
huiusmodi actionem offensam per satisfactionem exæquare, si modo is qui
satisfacit, viribus naturæ illam actionem possit suscipere, id quod cum nulla
pura creatura possit aut potuerit præstare, opus fuit satisfactore simpliciter
infinito, qui viribus proprijs satisfactionem huiusmodi Deo redderet.

POSTREMVM argumentum sic explicatur. Satisfactio dicitur sufficiens
duobus modis, vno modo ex sese, cum videlicet actio tantæ est excellentiæ,
tantæq; amabilitatis, vt offensam non adæquet modo, verum etiam exupe-
ret, vt si is cui facta est iniuria placandus esset libra argenti, placaretur libra au-
ri. Altero modo dicitur sufficiens per acceptationem, siue per humanitatem
& clementiam acceptantis, vt si Rex offensæ satisfactionem requirēs sola ve-
niæ postulatione esset contentus. Actio sufficiens priore modo, ob id accepta-
tur quia est sufficiens, contra vero actio sufficiens posteriore modo ob id est suf-
ficiens quia acceptatur. Priorem satisfactionem exhibuit Christus Deo, po-
steriorem vero purus homo præstare potest. Ille igitur proprie satisfacit pro
offensa, qui reddit ei in cuius offensionem incurrit, id quod magis ex sese, hoc
est, per exclusionem omnis externi auxiliij, diligitur ab eo qui offensus est, quā
fuerit eidem offensio exosa.

OBIICI tamen contra potest: homo ex sese & viribus proprijs, omni auxilio
speciali excluso, potest actionem ex se sufficientem pro satisfactione Deo red-
dere, igitur homo purus potest ad æqualitatem pro offensa satisfacere. An-
tecedens ostenditur. Vnius hominis actio vitiosa vim habuit ad perdendum
genus humanum: igitur vnus hominis actio virtuti consentanea vim ha-
beat necesse est ad illud idem restituendum, consecutio firma est, quia malū
non est ad agendum pollentius, atq; potentius quam bonum: At quilibet

homo purus potuit bonam, virtutiq; consentaneam actionem viribus proprijs suscipere.

FACILE occurrimus huic obiectioni, dicimus enim posse hominem actionem huiusmodi virtuti consentaneam suscipere, cæterum eiusdem actionis non esse hominem totam, vel certe præcipuam causam: partim quia princeps causa Deus est: partim quia quicquid bonitatis in illa actione cernitur, id totum est Deo acceptum referendum, iuxta illam sententiam diuinitus traditam, omne donum perfectum, & datum optimum desursum est descendens à patre luminum. Ex quo iam efficitur vt illa actio non sit ex se, hoc est, per exclusionem diuini auxiliij sufficiens, sed per misericordiam Dei acceptam.

Iacob. 1.

Quæstio. VI.

Vtrum Christus Dominus ad æqualitatem pro peccatis hominum Deo patri satisfecerit?

Dur. 3. 5.
d. 20. q. 2

DVRANDVS negationem tuetur, eiusq; sententia his conclusionibus explicatur.

Prima conclusio.

NVLLA pura creatura potest de peccato ad æqualitatem Deo satisfacere, ita. s. vt si Deus illam satisfactionem minime comprobaret, esset iniustus. Probatio conclusionis est huiusmodi. Nullus homo potest ad æqualitatem satisfacere pro peccato, quo promeruit mortem temporariam: igitur non potest ad æqualitatem satisfacere pro peccato: quo promeruit mortem æternam. Consecutio firma est, antecedens ostenditur, quoniam cõdigna satisfactio, est redditio æqui ualentis pro æqui ualente.

ACCEDIT quia quemadmodum homo per peccatum diuinam gratiam amittit, ita satisfactione eandem recuperat. At gratia non cadit sub meritum de condigno, alioquin non esset gratia, sed debitum necessario & iure soluendum: igitur nullius puræ creaturæ satisfactio esse potest condigna.

POSTREMO nõ minus est homo Deo obligatus quod ad satisfactionem attinet, propter peccata commissa, quam sit eidem obligatus quod ad referendam gratiam pertinet, propter accepta beneficia: at pro beneficijs acceptis non potest illi parem gratiam referre, igitur neq; commissa peccata condigne & ad æqualitatem expiare, faciendo. s. bonum quod sit æquale æqualitate quantitatis culpæ commissæ.

Secunda

Secunda conclusio.

CHRISTVS quatenus homo non potuit ad æqualitatem pro peccato humani generis satisfacere: id quod ostèditur hoc pacto. Christus quatenus homo non potuit pro acceptis beneficijs parem gratiam Deo referre, siue dona nature, siue gratiæ, siue summū illud ac præstantissimū illius coniūctionis donum spectes: Namq; autore Aristo. Dijs & magistris parem gratiam referre ac rependere non possumus: igitur nō potuit Christus satisfactionem Deo reddere parem & æqualem cōmuni hominum offensæ. Nam si Christi actio non satisfuit ad exæquanda beneficia: neq; suffecerit ad æquandam offensam.

ITEM quicquid inerat in Christo quatenus homo, totum erat Deo obligatum & ipsi debitum, igitur non potuit Deo cōdignam satisfactionem reddere, condignitate operis, vel rei, nisi solū per diuinā misericordiā acceptantē.

Tertia conclusio.

HOMO de congruo & per diuinā misericordiā acceptantē potest Deo de peccato satisfacere. Probatio. Id solū Deus ab homine requirit quod ipse potest præstare, at parē aut pro beneficijs acceptis gratiam referre, aut pro offensa ad æqualitatem satisfacere homo non potest, de cōgruo igitur, & secundum gratuitam Dei acceptationem homo satisfecerit, quæ satisfactio dicitur æqualis quadam proportione: Nam quemadmodum quod est Deo debitum affectum est ad ipsum Deum, ita id quod homo potest efficere ad ipsum hominem, vnde huiusmodi satisfactio in sanctis ac diuini literis dignā appellatur, dicitur enim Luc. 3. Facite fructus dignos poenitentia.

QUARTA propositio. Deus, si ita voluisset, potuisset sine vlla omnino satisfactione, vel certe quātulacumq; puri hominis exhibita, genus hominum in veterem gradum restituere. Prior pars ostèditur in hūc modum. Tribuere aliquem alicui a largiri quod suū est, perinde est atq; remittere eidem quod alioqui ipsi debitum est: at citra vllum æquitatis & iustitiæ dispendium potest homo alicui tribuere & largiri quod suum est, igitur & debitum eidem cōdonare, & offensionem remittere: Tantum enim abest, vt hoc cum recta ratione & iustitia pugnet, vt sit bonitati, & clementiæ maximè consentaneū: cum igitur Deus sit longe optimus & clemētissimus, efficitur vt sine vllō iustitiæ detrimento potuerit humano generi offensam omnem, nulla postulata satisfactione, remittere.

POSTERIOR pars ostenditur. Potuit Deus, si illi ita visum fuisset, Adami vel alicuius alterius hominis actionem bonam pro peccato eiusdem Adami,

atq;

atq; adeo vniuersi generis humani ad satisfactionem acceptare, vt quemadmodum peccatum Adami in omnes per condemnationem, idq; iustissimè redundauit, ita & ipsius Adami poenitètia ad omnes per satisfactionem, idq; per Dei misericordiam pertineret: igitur quantum operatio vitiosa Adami fuit demeritoria in se & in genus hominum vniuersum, tantum operatio ipsius bona foret satisfactoria pro offensa, non quidem de condigno simpliciter, sed de congruo, & secundum Dei misericordiam acceptantem.

Thom 3.

P. q. 48.

ar. 2. ad 3.

scem q. 1.

ar. 2. ad 2.

ALIIS visum est potuisse Christum ad æqualitatem pro peccatis hominum satisfacere: id vero hoc argumento ostenditur. Actio Dei & hominis est infinitæ efficacie simpliciter, sed satisfactio Christi fuit satisfactio Dei & hominis, habuit igitur efficacitatem infinitam, ac proinde non exæquauit modo beneficia accepta, verum etiam offensam totius generis humani. Minor propositio ostenditur. Actiones sunt suppositorum vt agentium: naturarum vero vt rationum agendi, igitur satisfactio Christi non fuit operatio humanæ naturæ vt agentis, sed suppositi ipsi humanæ naturæ coniuncti: At suppositum illud erat infinitum, omnis igitur actio ab eodem profecta erat infiniti valoris & efficacitatis. Hæc ratio desumpta est ex doctrina D. Thomæ parte tertia. q. 48. ar. 2. tradita in responsione ad tertium argumentum. Quo loco ita dicit. Non est dignitas carnis Christi secundum quam est passus æstimanda solum secundum carnis naturam, sed etiam secundum personam assumentem, quatenus. s. erat caro Dei: vnde consequebatur caro Christi dignitatē infinitam: & passio Christi similiter infinitam efficaciam, per quam potuit omnium hominum peccata satisfaciendo adæquare. Hæc Thomas. Hinc duo iam colliguntur, illud est prius Christum dominum pro peccatis hominum satisfactionem obiisse, neq; simpliciter qua homo erat, alioqui id omni homini conueniret, neq; simpliciter qua Deus erat, quia Deus nulli est obligatus, sed qua Deus erat & homo, vt. s. Deus mediante natura humana assumpta tanquam ratione agendi satisfactionem illam expleuerit. Hæc igitur pronuntiatio (Christus in quantum homo satisfecit) hanc sententiam continet, Christus interuentu naturæ humanæ adsumptæ satisfecit. quemadmodum & cruciatus ac mortem pertulit.

POSTERIVS est illud, mortem, passionem, atq; adeo quamlibet actionē Christi formaliter quidem & quod ad entitatem attinet, fuisse creatum quiddam, & finitum, at hypostatice, & quod ad valorem, & efficaciam pertinet, fuisse infinitum quiddam.

HINC iam perspici potest aduersariorum argumentorum explicatio.

Argu.

ARGVMENTA igitur illa duo quibus secunda Durandi assertio cōfirmata est, facile diluuntur, si dicatur, Christum dominum & pater pro beneficijs, & à se acceptis, & in vniuersum genus hominum collatis gratias egisse, & parem offensionem omnium hominum satisfactionem Deo prestitisse, siquidem diuina persona quæ omnia non equat modo, verum etiam infinite exuperat, gratias agebat & satisfactionem obibat.

CONCEDIMVS tamen Durando Christum quæ homo, hoc est per abstractionem à diuino supposito, præstare illud minime potuisse, at sic non conuenit Christo vlla actio: quandoquidem omnis à supposito actio proficiscitur. Ceterum Durandus non sic videtur Christum quæ homo est, spectasse, hoc est, per abstractionem à diuino supposito, sed videtur animum intendisse ad actionem quam diuinum suppositum tam gratias agendo, quam satisfaciendo interuentu humanæ naturæ expleuit, quam putat fuisse imparem cum beneficijs soluedis: tum noxæ humani generis ad equalitatem expiandæ. Quæ eius sententia aperte falsa est & erronea.

Quæstio. VII.

*Utrum vniuersa humane actionis vis & efficacia
posita sit in satisfactione Christi?*

Hæc quæstio explicatur duplici posita conclusione.

Prior conclusio.

PER absolutam diuinitatis potentiam potest Deus hominis actionem vt satisfactoriam pro peccato acceptare nullo respectu passionis Christi aut præuise, aut exhibite. Id vero ostenditur in hunc modum. Quicquid Deus potest efficere interuentu causæ secundariæ effectricis, potest per se ipsum immediate efficere: at Christi domini nostri passio est causa meritoria deletionis culpæ, & noxæ omnium hominum, ac proinde ad genus causæ effectricis pertinens: igitur nullo ipsius respectu potest clementissimus Deus, citra equitatis & iustitiæ detrimentum alicui homini culpam condonare & noxam atque offensionem illi suam remittere.

PRÆTEREA fieri potuit vt Dei filius minimè carni se humane cōiungeret: ac proinde cruciatum & mortem minimè perferret: igitur tū potuit Deus peccatorem, quem peccati poeniteret, in amicitiam recipere, & culpam illi condonare, nullo omnino respectu meritorum Christi, quæ nulla extarent.

HANC sententiã confirmat D.P. Aug. decimo tertio de trinitate libro. c. 10.

ita

Seco. 4.8.
d. 15. q. 1.
art. 2.

Eph. 1.

Clon.
p. 1.

ita inquit, ostendamus non alium modum possibilem Deo defuisse cuius potestati cuncta æqualiter subiacent, sed sanandæ nostræ miserie conuenientioremodum alium non fuisse. Hęc eadem assertio probata est D. Thomę. 4. s. d. 13. q. 1. ar. 1. item Durando. 3. s. d. 20. q. 2.

Secunda conclusio.

DE lege & potentia ordinata nullius hominis actio est satisfactoria nisi quatenus coniungitur satisfactioni Christi. Ostēditur hoc pacto. Deus statuit vt inimicus homo sibi reconciliaretur obsequio gratiore præstito, quã fuerat offensio exosa: huiusmodi autem obsequium est passio Christi, vel meritum ipsius, igitur nullus hominum potest in gratiam cum Deo redire nisi merito passionis Christi, fit autem huiusmodi in gratiam reditus per satisfactionem, nulla igitur hominis actio est satisfactoria pro peccato nisi coniuncta merito passionis Christi.

ITEM Deus instituit nulli hominum culpam, & scelus in se admissum cōdonare nisi charum habeat ipsum Deum, sitq; in gratia cum eo, ac sic est diuinitus etiam constitutum, vt nulli hominum gratia nisi merito passionis Christi tribuatur: consentaneè igitur diuino instituto nulli hominum culpa & offensio remittitur, nisi merito passionis Christi: cum vero ad culpę remissionem adhibenda sit satisfactio diuino instituto, sequitur hominis actionem non esse pro peccato satisfactoriam nisi merito passionis Christi.

1. Ioā. 4.

Rhom. 3.

HVIC assertioni & sententiæ diuinæ literæ suffragantur. 1. Ioan. 4. ita continetur. Aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum, ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Ad Rom. 3. iustificati gratis per gratiam ipsius, & per redemptionē quæ est in Christo IESU quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine Christi.

Eph. 1.

ITEM Eph. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum. Eodem loco. Proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo, quæ in coelis, & quæ in terris sunt in eo. Fuit autem hæc nostri liberandi & restituēdi ratio cōuenientior propter eas quas paulo post exponemus causas.

Caieta.
3. p. q. 1.
ar. 2.

EX cōmentario Caietani parte. 3. q. 1. ar. 2. colligo nōnullas propositiones ad rem propositam explicandam accōmodatissimas.

PRIMA propositio. Nostra satisfactio ex duplici causa ac radice vim & efficacitatem omnem suam consequitur. s. & ex gratia informante, & ex merito passionis Christi. Ex gratia informante illud consequitur, vt sit Deo grata & accepta, ex merito vero passionis, vt sit efficax ac valida.

SECVNDA propositio. Neutro modo hominis satisfactio est sufficiens simpliciter, ita scilicet ut offensam exæquet, siquidem & gratia nobis à Deo tribuatur, & meritum passionis Christi per summam Dei clementiam nobiscum communicetur. Est tamen sufficiens, & æqualis ex parte, hoc est, per diuinam misericordiam acceptantem.

TERCIA propositio. Nostra satisfactio ex satisfactione Christi efficaciam consequitur: quemadmodum imperfecta, quæque participatione sunt talia, ab iis esse & posse accipiunt quæ perfecta sunt, quæque per se talia sunt. Est siquidem Christi satisfactio satisfactionis genere simpliciter perfecta, & ex se sufficiens.

QUARTA propositio. Satisfactio nostra coniuncta satisfactioni Christi, hoc est, qua est satisfactio mysticæ personæ, est simpliciter sufficiens & æqualis. Namque ex Christo capite & membris vna persona mystica conflatur, cuius actio est infinitæ efficaciam simpliciter.

HINC illa Pauli sententia ad col. i. profecta est. Nunc gaudeo in passionibus Col. i. pro vobis, & adimpleo ea quæ defunt passionum Christi, pro corpore eius quod est ecclesia. Significat D. Paul. his verbis ex Christo capite & membris vnam veluti personam mysticam constitui: qua coniunctione & quadam compositione efficitur, ut apostolorum & piorum omnium afflictiones, & acerbitates sint Christi ipsius afflictiones, quas quidem Christus omnes nondum pertulit, sed eidem restant in membris perferendæ. Cum igitur pii homines patiuntur, id quod est reliquum passionum Christi adimplent, & ipse idem Dominus IESVS Christus membris patientibus pati etiam dicitur. Quæ igitur piorum hominum Christo per amorem coniunctorum passionum, sunt ipsius Christi passionum & vnius mysticæ personæ, hætenus sunt infinite satisfactoriæ.

Quæstio. VIII.

Q. Vtrum decuerit genus hominum perditum ac prolapsum satisfactione restituere necne?

QUARTO venire in dubium consuevit an decuerit genus hominum perditum ac collapsum satisfactione restituere, necne? Negatio his argumentis ostenditur. Æquissimum est, ut is qui per vim & iniuriam quippiam occupauit, illudque possidet, per vim eodem dispolietur. At diabolus hominem quem astu & versutia deceperat, per summam iniuriam in potestate ac ditione tenebat: decuit igitur ut idem homo ipsius quoque tyrânide

& imo

& imperio per vim eriperetur, non iure & satisfactione liberaretur.
 ADDE quia insignioris est clementiæ & admirabilioris bonitatis: offensionem alicui citra ullam satisfactionem remittere quam satisfactionem ullam requirere, fuit igitur summæ Dei clementiæ & bonitati conuenientius generi hominū sine satisfactione culpā condonare, quā satisfactionem ullam expetere.
 HVIVS quæstionis explicatio tribus conclusionibus continetur.

Prima conclusio.

Dur. 3. f.
d. 20. q. 2

DEUS si voluisset, potuisset nullo diuinæ iustitiæ & æquitatis incōmodo, hominū generi sine vlla satisfactione offensionē ac noxā remittere. Hęc conclusio cum ex ijs quæ supra quæstione secunda docuimus constat, tum hoc etiam argumento ostendi potest. Cum nemo est qui iniuriam accipiat: nemo est qui iniuriam faciat: at si homo citra satisfactionem liberaretur nullam ex eo acciperet iniuriam, immo vero misericordia illi summa præstaretur, Deus igitur sic hominem liberans nulli fecit iniuriam: ac proinde sic faciens iustissime egit. Neq; est quod aliquis obijciat facturum fuisse beneficentissimum Deum ipsi dæmoni iniuriam: nam diabolus per fraudem hominē in potestatem redegerat, nihilq; iuris proinde in hominem acquisierat.

Secunda conclusio.

DIVINAM bonitatem decuit vt hominem à se abalienatum per satisfactionem sibi reconciliaret. Etenim decebat beneficentissimum, & optimum Deum vt liberandi, ac restituendi hominis commodiorem rationem excogitaret, at nulla commodior & conuenientior excogitari potuit ratio, quam ea quæ satisfactione expletur: diuinam igitur bonitatem decuit vt hominem à se abalienatum per satisfactionem sibi reconciliaret. Minor ostenditur. Id quod meritis obtinetur perfectius obtinetur, quam quod sine meritis obtinetur: nam qui pro meritis suis aliquid consequitur, illud dicitur consequi per seipsum, nempe cum merito suo illud sibi debitum efficiat. Contra vero ille qui nullis meritis suis aliquid consequitur, illud dicitur consequi per alium, hoc est, munere, & beneficentiā alterius: at quod satisfactione recuperatur, meritis recuperatur, nulla igitur conuenientior hominis liberandi, ac restituendi ratio potuit diuinitus excogitari, quā ea quæ satisfactione expletur. Decuit igitur, &c.

Tertia conclusio.

Rhom. 5.

FVIT decentissimum satisfactione Dei & hominis, genus hominum liberari, partim quia hac ratione effectum est, vt homo Dei in se incredibilem amorem perspiceret, vnde à Paulo ad Romā. 5. est dictum. Commē-

dat autem Deus charitatē suam in nobis quia cum inimici essemus secundū
tempus, Christus pro nobis mortuus est: Partim vt homini virtutum om-
nium, quæ admirabiliter in Christo eluxerunt, exempla ad imittandum pro-
ponerentur, iuxta illam Petri sententiam, Christus passus est pro nobis vobis
relinquens exemplum vt sequamini vultigia eius: partim vt homini inno-
centiæ & integritatis perpetuo conseruandę summa necessitas imponeretur:
iuxta illam D. Pauli sententiam. 1. Cor. 6. Empti enim estis pretio magno glo-
rificate & portate Deum in corpore vestro.

1. Pet.

1. Cor. 6.

PRIORIS igitur argumenti hæc est explicatio. Quamuis hominem dia-
bolus per summam iniuriam tyrānide oppressum teneret, ac proinde fuerit
ipsius tyrannide per vim eripiendus, homo tamen ipse diaboli imperio iu-
re oppressus tenebatur, siquidem scelere in Deum admissō, seipse diabolo
sponte in seruitutem tradidit. Quocirca non fuit homo per vim diaboli im-
perio liberandus sed satisfactione: sic enim effectus est vt Deus honore afficeretur,
qui fuerat per scelus hominis iniuria affectus. Tractatur hic locus à D. P.
Augustino decimo tertio de Trinitate libro elegantissime.

POSTERIVS argumentum ita diluitur. Sūma Dei clemētia hoc maximè
est argumento declarata, quia cum homo per se non posset ad æqualitatē pro
peccato satisfacere, filium nobis satisfactōrē dederit, idq; amplioris multo mi-
sericordiæ, & beneficentię fuit, quam si nullā omnino à nobis exegisset satisfa-
ctiōnē propter eas quas filij Dei incarnatio & Christi satisfactio hominū generi
attulit utilitates, quæ ipsæ sunt pene innumerabiles.

ADDE quia illud in summā hominis gloriam redundauit vt non satisfacti-
ōne modo, verum etiam satisfactione Dei & hominis restitueretur. Sic enim
homo obtinuit, vt ad æqualitatem Deo pro peccato, & non per misericordiā
acceptatē satisfaceret, id quod tamen obtinere minimè potuisset, si purus
homo satisfacisset, quemadmodū est à nobis iam supra demonstratum. Ac de
satisfactione Christi hætenus.

DE EFFECTV INCARNATIONIS CHRISTI.

Quæstio. IX.

Anne Dominus IESVS Christus deleturus potius

uenerit peccatum originale,

an actuale?

C

CVM

CVM Christus Dei filius hominum peccata deleturus & expiaturus ad-
 uenerit, ambigi consuevit, ane deleturus potius originale uenerit,
 Thom. quam actuale? D. Thomę sententia est uenisse Christum potius ad delen-
 3. p. 9. ar. 4. dum originale peccatum quam actuale, partim quia originale peccatum
 latius patet quam actuale: partim quia deletio ac sublatio originalis pecca-
 Thom. 3. ti bonum quiddam est totius naturę, deletio uero actualis priuatę perso-
 sent. d. 1. nę bonum est: iam uero bonum cõmune ut præstantius est, ita expetibilius,
 q. 2. ad. 2. ac proinde maiori studio procurandum. Hęc tamen sententia his argumē-
 tis refutatur. Peccatum originale non patet latius quam actuale, non igitur ob
 id Christus ad illud delendum uenisse potius censendus est, quia latius funditur
 quam originale. Añs ostēditur ex eo, quia omnes infecti originali peccato, in-
 ficiuntur etiam, idq; regulariter, & sublatis impedimentis, actuali. Dicitur re-
 gulariter, ut uirgo beata excipiat, quę iuxta Thomę sententiam & opinionē
 originale contraxit, nullum tamen admisit actuale, adiectum est, sublatis im-
 pedimentis, propter infantes qui uita excedūt, antequam rationis munere fun-
 gantur, non uidetur igitur peccatū originale patere latius quā actuale.

ITEM sublata causa tollitur effectus. At fomes siue concupiscentia est effe-
 ctus originalis peccati, itemq; mors, fames, & huius generis cætera, sublato
 igitur originali peccato non est quod hisce rebus locus relinquatur aliquis: at
 hęc in nobis cernuntur omnia, non uidetur igitur in nobis deletū esse, Chri-
 sti passione, originale peccatum.

PRO explicatione prioris argumenti notandum est, hoc interessē inter pec-
 Thom. 3. catum originale, & actuale, quia peccatum actuale tollit bonum personę,
 sent. d. 1. q. 2. ad. 2. peccatum uero originale tollit bonum accõmodatum naturę. Illud prius sic
 ostenditur. Peccatum actuale aduersatur bono particularis personę, tollit igitur
 bonum personę. Posterius uero illud ita uolumus esse persuasum: Peccatū
 originale est oppositum bono naturę, nempe originali iustitię quę cum Ada-
 mo non pro se solum, sed pro omni posteritate fuerit diuinitus tributa atque
 concessa, cessit in bonum & ornamentū totius naturę, ex quo efficitur ut pec-
 catum originale tollat bonum naturę.

HINC iam illud est consequens peccatum originale ex se esse cum infinitis
 hominibus communicabile, nam cum sit malum naturę, quę semine pro-
 pagatur & traducitur: potest autem natura huiusmodi ad infinitos homines
 traduci: sequitur igitur & illud malum quod naturam ipsam comitatur,
 posse cum infinitis hominibus communicari. At in peccato actuali non ita
 res habet: quandoquidem peccatum unius non inficit per se alterum aut eū-
 dem

dem ad peccatum pertrahit, nisi forte ex accidente. Accidit enim Paulo peccante Petrum peccare.

HINC iam perspicitur potest prioris argumenti explicatio. Nam quavis omnes labe originalis peccati infecti, regulariter, & sublatis impedimentis actuale peccatum suscipiant, id accidens est: At originale peccatum per se cum omnibus hominibus communicatur interuentu humanæ naturæ in Adamo corruptæ & deprauatæ. Ac proinde latius per se patet quam actuale. PRO explanatione posterioris argumenti illud est annotandum primo, in peccato originali duo spectari, materiale scilicet & formale: formale in originali est carentia iustitiæ originalis debitæ in esse siue debitæ haberi. Materiale vero est fomes siue concupiscentia, siue pronitas ad malum.

Illud secundo sciendum est, duplicem reperiri in iustitia originali, rectitudinem, vnâ per quam vis superior erat omnino Deo subiecta, alteram per quam vires inferiores rationi subdebantur. Respondet igitur Thomas ad argumentum, post baptismum susceptum manere peccatum originale actu, non tamen reatu: id quod non nulli sic interpretantur vt dicant, manere peccatum originale quoad materiale, nempe fomitem peccati, & concupiscentiam, quamuis vis illius per baptismum imminuatur, non tamen manere quoad formale, idque non in toto, sed in parte. Nam vt maneat carentia posterioris rectitudinis, non tamen prioris illius quæ posita est in subiectione animi ad Deum. Namque in baptismo homini gratia infunditur, qua efficitur, vt mens hominis Deo coniungatur ac proinde originalis iustitia, saltem quo ad illum effectum restituatur, quamuis non secundum essentiam.

SVNT qui dicant originale peccatum actu manere post baptismum: quoniam actu manet priuatio originalis iustitiæ. Nam quamuis gratia recuperatur, non tamen secundum hunc effectum, qui est originalis iustitia, quæ illa gratia primum parentibus tributa pariebat, & quendam veluti fructum proferebat: quem tamen fructum proferet in resurrectione. Non manet tamen reatu, siquidem illa priuatio post baptismum non amplius imputatur ad culpam, & ad reatum æternæ priuationis diuinæ essentia.

APERTIUS dici potest, post baptismum manere quidem carentiam originalis iustitiæ, non priuatiuè, sed negatiuè. Namq; carentia originalis iustitiæ priuatiuè, est defectus originalis iustitiæ debitæ haberi: hoc porro debitum habendi tollitur per baptismum: non enim iam amplius homo obligatur habere originalem iustitiam, quando quidem restituta est illi gratia, tametsi non

Tho. 1. 2.
q. 81. ar. 3.

Ferr. 4.
con gen.
6. 52.

Caie. 1. 2.
quæf. 81.
ar. 3.

quo ad omnem effectum. Cæterum carētia originalis iustitiæ negatiue est aliud nihil quam non habere originalem iustitiam, id quod etiam conuenit subiecto minime capaci talis iustitiæ.

QVOD vero attinet ad cæteros defectus ex peccato originali prouenientes, veluti mortem, famem, frigoris, caloris, & cæterarum huiusmodi incōmoditatum & ærumnarum perpeffionem, hos Christus tametsi cumulatè pro peccato originali satisfecerit, minimè sublato esse voluit, partim vt membra capiti assimilarentur: itaque fieret vt ad eandem cum Christo gloriam ac beatitudinem peruenirent, iuxta illam Pauli sententiam: *Hæredes quidem Dei coheredes autem Christi, si tamen compatimur, vt & conglorificemur: Partim quia si ij qui Christi religionem suscepissent, immortalitatē, & impatibilitatem consequerentur, Christo se in seruitutem traderent propter assequenda huiusmodi bona, potius, quam propter assequenda bona spiritualia, ad quæ tamen cum hominibus cōmunicanda Christus venit potissimum. Partim quia horum ornamentorum certissima cōsecutio homines ad fidem suscipiendam compelleret, ac proinde fidei meritum imminueretur.*

DE TEMPORE INCARNATIONIS.

Quæstio. X.

Vtrum Christus aptissimo tempore in mundum venit?

QVOD attinet ad dominicę incarnationis tempus, ponitur hæc conclusio. Sexta mundi ætas aptissimum fuit dominicę incarnationis tempus. Id vero ostenditur hoc pacto. Illud cum diuina iustitia maximè cōgruebat, vt peccatum hominis per superbiam in Deum admissum puniretur: est autem in illud diuinitus animaduersum hac Dei cū humana natura coniunctione ad sextam vsq; mundi ætatem dilata: Sexta igitur mundi ætas fuit aptissimum dominicę incarnationis tempus. Minor propositio ostēditur. Namq; Adamum cum vniuersa posteritate è paradiso eiectum, & inferni cuiusdam loci, quem lymbum dicunt, carcere inclusum hæc diutissima aduentus domini expectatio acerbissimè excruciauit: hac etiam dilatione effectum est, vt sancti viri humane nature imbecillitatem experti, in luctu & squalore iacerent, & diuinam opem vehementissimè implorarent, & Christi aduentum ardentissimè expeterent. Hinc illa vehemens sanctissimi vatis deprecatio, hinc illud votum ardentissimum profluxit. *Vtinam disrumperes cœlos & descenderes, &c.*

Adde

ADDE quia diuinam sapientiam decebat, vt morbum quē genus hominum vniuersum peccato contraxerat, optimē curaret, at hoc ipsum diuina sapientia dilatione incarnationis est præstantissimē consecuta: decuit igitur vt Verbi incarnatio ad longum tempus differretur. Minor ostenditur. Morbum cōmodissime curatur, cum eger morbum ipsum agnoscit: ita enim fit vt gratiam ei habeat qui morbum depulit, at dilatione incarnationis effectum est, vt homo morbum, qui genus humanum inuaserat, agnosceret: nēpē naturæ imbecillitatem, insecitiam, & ignorantiam, qua agnitione fiebat, vt ad Deum confugeret, & diuinam opem ardentissimē imploraret, celestemq; medicum perpetuo inuocaret: igitur, &c.

PRÆTEREA dominicæ incarnationis beneficium erat omnium maximū ac præstantissimum: ac proinde plurimi faciendum, & ardentissimē expetendum: quo igitur & auidius requireretur, & datum pluris fieret, decuit vt ad sextam vsq; mundi ætatem differretur. Hæc ætas fuit illa temporis plenitudo, qua misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret.

Gal. 4.

NON ne homo simul ac lapsus est, statim liberatione indiguit, vt qui in mortem animi inciderit? Iam homini in vitæ discrimen adducto continuo sine illa interposita mora, auxilium ferendum est. Dicimus non defuisse homini in mortem animi lapsu, vllō vnquam tempore auxilium, sed per omnē ætatem fuisse illi diuinitus subuentum, diuersis institutis sacramentis, quibus fidem venturi Christi testaretur, quæ ipsa venturi medici protestatio & expectatio, erat languenti & ægrotanti homini salutaris.

lege, vlt

AC de ijs quæ ^{sacrosanctis} sacramenti huius vnionis explicationi præponenda esse videbantur, hæc satis sit disseruisse.

lege sacrosanctis

C 3

PRÆ.

PRÆLECTIONVM SIVE ENARRATIO-
num sacrosanctæ diuini Verbi incarnationis.
Liber Secundus.

DE VNIONE VERBI SECVNDVM SE.
Quæstio. I.

*Vtrum unio Verbi, et natura humana esse
Et sit in natura?*

VERBI INCARNATI VNIO QVEM-
admodum neque intelligentia comprehendit: ita neque
verbis explicari potest. Quo effectum est vt multi in
ipsius explicatione turpissimè lapsi sint: in quibus Eu-
tyches sic esse effectam, ac conciliatam hanc vnionem
existimauit: vt ex duabus naturis vna natura coaluerit:
ac proinde Verbi incarnati vnio ad vnitatem naturæ desierit. Sed homo
imperitissimus incidit in Syllam cupiens vitare charybdim: nam cum
contenderet vnitatem hypostaticam in Domino IESV Christo conser-
uare: naturarum confusionem inuexit, vsque adeo vt ex duabus natu-
ris vnã confecerit: id quod consequens esse putauit hypostaticæ vnio-
nis. Nam cum quæque natura peculiarem sibi vendicet hypostasim, nul-
lo modo fieri posse putauit, vt duæ naturæ vna persona & hypostasi ri-
terentur. Quocirca vt vnã in Christo personam tueretur, vnitatem na-
turarum induxit, censuitq; ex duabus naturis ante assumptionem deiunctis,
vnicam naturam post assumptionem esse conflata.

HÆC porro Eutychetis flagitiosa, & ab orthodoxa fide abhorrens sen-
tentia, in sacra Chalcedon. Synodo explosa, ac refutata est: vera autem fidei
sententia sic est à patribus diuini spiritus instinctu pronunciata. Cōfitemur
nouissimis diebus vnigenitum Deifilium in duabus naturis inconfuse, im-
mutabiliter, indiuisè & inseparabiliter agnoscendum, differentia naturarum
per vnionem minime sublata.

APERTE orthodoxa patrum sententia docet duas illas naturas diuinam
scilicet & humanam in Christo ita conuenisse, vt nullo pacto sint confuse,
sed integræ, impermixtæ: deiunctæ siue secrete & distincte permāserint, & suas
quæq;

quæque proprietates citra omnem confusionem tueretur, sic enim humana naturæ cum diuina coniunctio effecta est: vt non sit vtriusq; naturæ differentia sublata: ac proinde ex duabus naturis vna minime coaluerit.

ID verò in hunc modum ostendimus. Quatuor sunt vnionum siue coniunctionum genera. Primum genus est eorum quæ ita coniunguntur, vt vnum in alterius naturam: ac substantiam commutetur, id quod tunc fit vel maxime, cum vnum alteri aduersatur, quemadmodum aqua igni, vel vnum alterum vehementer exuperat: vt si aquæ guttula in vini dolium immitatur. Secundum genus est eorum quæ ita coniunguntur, vt mutuo immutata propter repugnantiam, in vnam quandam tertiam naturam euadant: Hoc modo coeuntibus elementis: ac mutuo per repugnantiam immutatis, virium tamen contentione fere paribus, tertia quædam natura gignitur quæ dicitur, Mistum. Tertium vnionis genus in ijs cernitur, quæ ita coeunt & coniunguntur, vt ex illis vna aliqua natura & essentia conficiatur: Id quod oritur ex naturæ vtriusque dependentia: hoc modo ex forma, & materia: & omnino ex actu & potentia, vna quædam natura: & essentia existit. Quartum vnionis genus in ijs spectatur, quæ ipsa neque pugnant inter sese, neque ex se mutuo pendent: sed ita iunguntur, vt vnum altero nitatur, & sustentetur: cuiusmodi est vnio eorum quorum vnum in alterum inseritur, suam enim quodq; naturam conseruat ac proprietatem, vnum tamen alterius stipite fulcitur: ac continetur.

VNIO igitur hæc sacratissima, qua de agitur, tribus primis generibus minime continetur, quippe cum ea quæ coniunguntur, neque sint sibi mutuo contraria: neque ex se mutuo pendeant. Quia enim non sunt contraria, nequaquam mutua sese actione ita immutant, vt aut vnum in alterius naturam commutetur, aut in tertiam aliquam naturam vtraque euadant: Quæ vero ex se non pendent, ceu materia & forma, aut actus & potentia, vnam essentiam minime conficiunt. Cæterum quia diuina natura humanam infinitis partibus exuperat, necesse est vt ipsam ad vnitatem pertrahat: non ad vnitatem naturæ, id siquidem fieri non potest nisi transmutatione conuersioneue, aut compositione, quæ cadere in diuinam naturam non possunt: diuina enim natura expers est ortus & interitus, ac proinde neque ipsa in alteram quampiam naturam, aut altera in ipsam commutari potest: neque cum realiqua ceu forma aut actus conglutinari ita potest, vt ex vtraque emergat vna aliqua essentia & natura: relinquatur igitur vt humana natura à diuina, ad vnitatem persone pertrahatur. Est igitur Ver-